

Włodzimierz Dzieduszycki

Spis ptaków okolicy
Krystynopola i Sokala
nad Bugiem

(rękopis)

Włodzimierz Dzieduszycki

Spis ptaków okolicy
Krystynopola i Sokala
nad Bugiem

komentarz
Józef Hordowski

BOLESTRASZYCE 2025

Redakcja techniczna i projekt okładki: Józef Hordowski

Rysunek na stronie tytułowej: Tytus Dzieduszycki (za zgodą rodziny Dzieduszyckich)

Życiorys W. Dzieduszyckiego opracowano na podstawie: G. Brzęk. 1994. Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie i jego Twórca. Wydawnictwo Lubelskie Nowe, Lublin; K. Karolczak. 2000. Dzieduszyccy. Dzieje rodu. Linia poturzycko-zarzecka, Kraków; strony internetowej: www.dzieduszyccy.pl

Druk wydawnictwa został sfinansowany przez
Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszcach

Wszystkie materiały są chronione (bez ograniczeń czasowych i/lub terytorialnych) prawem autorskim i/lub prawami pokrewnymi. Zabronione jest wykorzystywanie, kopiowanie, modyfikowanie części i/lub całości materiałów, bez względu na cel takich działań, bez zgody wydawcy.

Wydawca: Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszcach
37-700 Przemyśl, skr. poczt. 471, e-mail: arboretum@poczta.onet.pl
www.bolestraszyce.com.pl

Druk: KMSTUDIO Drukarnia - Wydawnictwo Sp. z o.o.

ISBN: 978-83-67108-24-9

WSTĘP

W bieżącym roku przypada 200. rocznica urodzin Włodzimierza Dzieduszyckiego, a Sejmik Województwa Podkarpackiego ustanowił rok 2025 *Rokiem Włodzimierza Dzieduszyckiego*. W związku z tym dyrekcja Arboretum i Zakładu Fizjografii zainicjowała przedsięwzięcie mające na celu publikację nieznanego w Polsce rękopisu W. Dzieduszyckiego, zawierającego spis gatunków ptaków występujących w dolinie zachodniego Bugu. Rękopis pochodzi z Archiwum Rękopisów ze zbiorów Biblioteki Naukowej Państwowego Przyrodniczego Muzeum Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie i został odkryty przez prof. A. Bokoteya (1992).

Manuskrypt został sporządzony pod koniec 1852 roku lub, najpóźniej, na początku 1853 roku. Choć rękopis nie zawiera daty powstania, jego określenie jest możliwe na podstawie dwóch przesłanek: (1) W rękopisie brak jest informacji o ptakach zabitych po 1852 roku, które jednak pojawiają się w katalogu z 1880 roku (Dzieduszycki 1880). Oznacza to, że manuskrypt powstał przed tą datą, a dalsze obserwacje zostały uwzględnione dopiero w późniejszych pracach. (2) Nazewnictwo naukowe stosowane przez Dzieduszyckiego w rękopisie odpowiada charakterystyce terminologii używanej w połowie XIX wieku. Przykładem może być użycie ówczesnej nazwy dla dzięcioła zielonosiwego – *Gecinus canus*, która różni się od stosowanej w drugiej połowie XIX wieku nazwy systematycznej. W. Dzieduszycki czerpał te nazwy z książek publikowanych mniej więcej do połowy tego wieku, np. Keyserling i Blasius (1840), czy Brehm (1831) i Tyzenhauz (1846).

Włodzimierz Dzieduszycki mieszkał w Poturzycu niemal na stałe do 1847 roku. Po śmierci ojca, kiedy odziedziczył rozległe dobra rodzinne, jego główną siedzibą stało się Zarzecze pod Jarosławiem. Zarzecze, będące jednym z najważniejszych punktów majątku Dzieduszyckich, stanowiło również miejsce jego działalności gospodarczej oraz intelektualnej. Po zawarciu związku małżeńskiego w 1853 roku Dzieduszycki przeniósł się do Pieniaki, które stały się jego nowym domem. Pieniaki stały się również miejscem, w którym Dzieduszycki zrealizował swoje zamiłowanie do ochrony przyrody tworząc pierwszy w Europie rezerwat przyrody.

Każda z tych lokalizacji była nie tylko miejscem zamieszkania, ale także odzwierciedleniem jego różnych etapów życia i działalności. Poturzyca symbolizowała młodość i początki jego pasji przyrodniczych, Zarzecze okres dorosłości i przejścia odpowiedzialności za rodzinne dziedzictwo, a Pieniaki – dojrzałość i rozwój jego działalności kolekcjonerskiej oraz społecznej.

Gdy Włodzimierz Dzieduszycki zajął się zarządzaniem swoimi dobrami, obserwacje przyrodnicze oraz

zbieranie eksponatów prowadzili przede wszystkim Ernst Schauer, pełniący funkcję preparatora w latach 1850–1862, oraz Władysław Zontak, który pracował jako preparator w latach 1850–1900.

Charakterystykę środowiska przyrodniczego, w którym prowadzono eksplorację, najlepiej przedstawić na podstawie opisu samego Dzieduszyckiego (1880).

Kolebką zbiorów moich i badań ornitologicznych były nadbużne okolice byłego obwodu Żótkiewskiego [...]. Kraj ten cały zmienną ma bardzo powierzchnię; jedną częścią przylega on do Wołynia, drugą opiera się o ziemię Hrubieszowską. Część od Wołynia ma krainę zapadłą, podmokłą, leśną, a lasy te ciągną się z małymi przerwami aż ku Polesiowi przechodząc granicę, ta zaś część, która tu się ciągnie ku Brodom, zmienia się co chwila przechodząc z lasów mieszanych sosnowych z kępami olszyn i brzeźniaków, z jeziorkami zarosłymi łożyną i trzciną w lasy czysto sosnowe. Lasy te przedstawiają także bardzo wielkie różnice, mają bowiem bądź glebę wilgotną z podścieliskiem czernic i różnych jagód, bądź czysty piasek z pagórkami zarosłymi wrzosem i macierzanką. A w lasach tych bywały obszerne karłowatą sosną lub brzozą porośnięte błota łęgowe żorawi, dubeltów i rozmaitego błotnego ptactwa, jak n.p. lasy Radwanieckie, Mestanieckie, Rożdżałowskie. Prócz obfitych bagien i wód leśnych ma ta okolica i rzekę Bug, wprawdzie leniwo płynącą, ale rozlewającą się nieraz szeroko, osobiwie przy świętojańskich wodach, a i w zwykłym stanie rozlewał się Bug i rozchodził między Dobrotworem i Krystynopolem, a mianowicie pod Jastrzębicą w mnogie rzeczki, ramiona i kanały, z których 72 właściwe miały nazwy. Z drugiej strony ku Hrubieszowskim ziemiom kraj staje się więcej otwartym. Znajdują się tam już dąbrowy Podole przypominające, a lekkie pagórki poprzerynane są dolinkami, tworzącymi bujne łąki, miejscami z bijącym źródłem tworzącym nieraz małe jeziora, które zarosłe tatarakiem a otoczone zbożem, służą za miejsca łęgowe rozmaitemu wodnemu i błotnemu ptactwu, jak koło Sokala, Boratyna, Horodłowic. Około Krystynopola i Sokala wchodzi Bug już w Opole i tworzy obszerne łąki i pastwiska, jak np. w Dobraczynie, Zawiszni, Konotopach itd. Mieszkając w takiej okolicy można było rozpocząć zbiory i badania ornitologiczne i rozmiłować się w ptasim świecie.

Pisząc tę pracę, Włodzimierz Dzieduszycki niewątpliwie wzorował się na dwóch publikacjach Wodzickiego (1850, 1851). Obaj byli dobrze znani sobie nawzajem i często wymieniali między sobą eksponaty.

Należy również wyjaśnić, że obszar zainteresowań ornitologicznych Włodzimierza Dzieduszyckiego znajduje się aktualnie w całości na terenie Ukrainy, to rejon Szeptycki, położony zaledwie kilka kilometrów od obecnej granicy Polski. Z tego względu jego praca może stanowić cenne źródło informacji przy ocenie występowania gatunków w połowie XIX wieku. Szczególnie istotna

może być w kontekście opracowań dotyczących fauny i flory regionów Lubelszczyzny oraz Podkarpacia. Dzięki danym zawartym w tej pracy możliwe jest nie tylko odtworzenie historycznego rozmieszczenia gatunków, ale także analiza zmian w środowisku przyrodniczym na przestrzeni ostatnich dwóch stuleci.

Wykaz nazw miejscowości skąd pochodzą odstrzelone ptaki:

Krystynopol — aktualnie Szeptycki, do 1951 — Krystynopol, w latach 1951–2024 — Czerwonograd, duże miasto liczące ponad 60 tys. mieszkańców. W czasach W. Dzieduszyckiego było to małe miasteczko liczące 3500 mieszkańców.

Sokal — 50°29'N 24°17'E, niewielkie miasteczko liczące około 20 000 mieszkańców, za czasów Dzieduszyckiego mieszkało w Sokalu około 8 000 ludzi.

Poturzyca — 50°27'14" N 24°17'24" E, współcześnie osobna jednostka administracyjna przylegająca do Sokala; dawniej znajdowała się kilka km od centrum miasteczka.

Zawisznia — 50°27'00"N 24°15'36"E, miejscowość leżąca po lewej stronie Bugu na wysokości Poturzycy.

Opulsko — 50°29'36"N 24°12'34"E, niewielka wieś na zachód od Sokala.

Poździej — 50°21'04"N 24°19'09"E, miejscowość leżąca w rejonie szeptyckim.

Jastrzębica — 50°18'57"N 24°20'48"E, duża miejscowość w rejonie szeptyckim, leżąca wschód od Sokala.

Radwańce — 50°17'59"N 24°25'36"E, niewielka osada na wschód od dawnego Krystynopola.

Skomorochy — 50°31'48"N 24°19'48"E, miejscowość na północny-wschód od Sokala.

Boratyn — 50°25'12"N 24°01'12"E, niewielka miejscowość na zachód od Sokala leżąca kilka kilometrów od obecnej granicy polsko-ukraińskiej.

Dobraczyn — 50°24'36"N 24°14'24"E, miejscowość w dolinie Bugu między Sokalem a Krystynopolem.

Korczyna — 50°20'15"N 24°23'44"E, duża miejscowość leżąca na wschód od Szeptyckiego.

Sawczyn — 50°28'12"N 24°10'12"E, miejscowość położona kilka km od obecnej granicy Polski.

Horodelec, jezioro Horodelskie — 51°09'58"N 24°38'45"E, niewielka osada leżąca na południe od Sokala, aktualnie to miejscowość Komarów. Z dużych dawniej stawów pozostały tylko niewielkie zbiorniki.

Bendiucha — 50°22'48"N 24°15'36"E, niewielka miejscowość nieopodal Szeptyckiego

Rawszczyzna — 50°29'29.5"N 24°19'30.0"E, niewielka osada na wschód od Sokala.

Konotopy — 50°30'14"N 24°15'03"E, malutka wieś na północ od Sokala w dolinie Bugu.

Walawka — 50°30'20.8"N 24°16'34.8"E, uroczysko w dolinie Bugu, aktualnie część miasta Sokala.

Jezioro Sokalskie — bardzo duży staw leżący w czasach W. Dzieduszyckiego w zachodniej części miasta; aktualnie nie istnieje.

Komarowa Wola — 50°23'29"N 24°20'51"E, aktualnie Wolica, leży na południowy-wschód od Sokala.

Góra Garnczarska — to niewielki szczyt na wschód od Poturzycy.

Składam serdeczne podziękowania prof. Andrejowi Bokoteyowi za wsparcie w pozyskaniu rękopisu oraz za wartościowe uwagi merytoryczne i udostępnione fotografie. Dr. hab. Narcyzowi Pióreckiemu pragnę wyrazić wdzięczność za udzielenie zgody na opublikowanie rękopisu w ramach niniejszej pracy.

Rafałowi Szczerbikowi dziękuję za korektę tekstu.

Bibliografia

- Bokotey A.A. 1992. Pro robotu Wolodymyra Dzieduszytskoho Spis ptaków okolic Krystynopola i Sokala nad Bugiem. Berkut 1: 97–110.
- Bokotey A.A., Sokolov N.Y. 1994. History of the Lesser Spotted Eagle and the Spotted Eagle determination in the State Natural History Museum in Lviv. Berkut 3, 2: 145–147.
- Bokotey A.A., Sokolov N.Yu. 2000. Katalog ornitologicznej kolekcji Derzhavnoho pryrodnavchoho muzeyu. Lviv.
- Brehm L. 1931. Handbuch der Naturgeschichte aller Vögel Deutschlands. Ilmenau 1831.
- Dzieduszycki W. 1880. Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie. Ptaki. Lwów.
- Dzieduszycki W. 1895. Przewodnik po Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie. Lwów.
- Gorban I., Shydlovskiy I., Khymyn M., Prushynskiy M., Gorban L. 2002. Awifauna ukraińskiej części górnego odcinka doliny Bugu oraz perspektywy jej ochrony, s. 197–218. w: Dombrowski, A., Głowacki Z., Jakubowski W., Kovalchuk I., Michalczyk Z., Nikiforov M., Szwajger W., Wojciechowski K. 2002. Korytarz ekologiczny doliny Bugu: stan, zagrożenia, ochrona, IUCN: International Union for Conservation of Nature. Fundacja IUCN Poland, IUCN, Office for Central Europe, IUCN, European Programme.
- Keyserling A., Blasius J.H. 1840. Die Wirbelthiere Europas. Braunschweig.
- Kuzmenko T., Strus Yu., Bronskov O., Banik M., Shydlovskiy I., Velskiy M., Redinov K., Grishchenko V., Gavriluk M., Gaidash O., Zhuravchak R., Kuzmenko Yu., Matveyev M., Poluda A., Peklo O., Skyrpan M., Khymyn M., Yakovlev M., Kozyskiy I., Yaremchenko O. 2021. Breeding Bird Atlas of Ukraine. Ukrainian Society for the Protection of Birds, s. 296.
- Tyzenhauz K. 1846. Ornitologia powszechna. 3. Nakładem autora, Drukiem Teofila Glücksberga, Wilno.
- Wodzicki K. 1850. Systematyczny spis ptaków uważanych w dawnej ziemi krakowskiej. Biblioteka Warszawska 37: 351–364.
- Wodzicki K. 1851. Wycieczka ornitologiczna w Tatry i Karpaty galicyjskie na początku czerwca 1850 roku. Leszno.

Teren pozyskiwania eksponatów oraz eksploracji ornitologicznej Włodzimierza Dzieduszyckiego (wg II mapa militarna Galicji i Bukowiny 1861–1864).

Dolina Bugu w rejonie Sokala, u góry rzeka od strony Poturzycy pod koniec XIX wieku, w głębi widoczny Klasztor Bernardynów (źródło: dziedzuszycy.pl); pośrodku i u dołu widok na dolinę rzeki w przybliżeniu z tego samego miejsca w 2025 r. (fot. A. Bokotey)

Widok na dolinę Bugu w końcu XIX wieku (u góry, źródło: dzieduszyccy.pl), pośrodku widok na dolinę rzeki w przybliżeniu z tego samego miejsca w 2025 r.; u dołu fragment doliny w okolicy Poturzycy – 2025 r. (fot. A. Bokotey)

Widok na dolinę Bugu w końcu XIX wieku (u góry, źródło: dzieduszyccy.pl), pośrodku fragment doliny Bugu w okolicy Poturzycy, 2025 r. (fot. A. Bokotey)

Wieś Poturzyca pod koniec XIX wieku (źródło: dziedziznicy.pl)

Dolina Bugu pod Sokalem w latach 40. XX wieku (źródło: Narodowe Archiwum Cyfrowe).

Widok na dolinę Bugu w okolicy Poturzycy, stan 2025 r. (fot. A. Bokotey)

Spis Ptaków okolicy Krysty-
nopolu i Łochowa nad Bugiem

Oraz znanych miejscowości
X odlatujące
O zalatujące
gm. gnieżdżące się

Aquila Orty

- 1) A. nripia. O. krótkoliny. gm. X zwyczajny
2) A. pennata. O. gm. X w 1851 i 52 po jednej
para się gnieżdżyła odmiana Orchona A. minima.
3) A. clanga. O. gm. X para gnieżdżyła się 1852
w Łochowie w swoim własnym posiadaniu.

Falco

- 4) F. albicollis X gm. zawsze w naszej okolicy
dwie pary się gnieżdżą.

Buteo

- 5) B. buteo X myśliwca się gnieżdży w Gąsach
koło Łochowa, to sam mój exemplar zabity w Maju
Najistotniejszą rzeczą jest w nas. —

Circus

- 6) C. gallinarius X gm. W Łochowie się gnieżdży
w rolnictwie. Nie ma ich jednak już dwie lub trzy
pary w całej okolicy. —

Struthio

- 7) S. lagopus. Od listopada do końca Marca
bardzo zwyczajny.

Bubo

- 8) B. cinereus cały rok zwyczajny. gm.

Pennis

- 9) P. apivorus x gn. zwyczajny
Milvus Kamnia
10) M. regalis. K. mda x gn.
11) M. ater. K. cranna x gn.

Falco Sohot

- 12) F. communis (peregrinus) L. updrowny. Do 4g raz
w Maje zabity. o. na wiosnę w Podzimiu
13) F. sacer L. 1852 w jeniei 6 mt. zabity na
Pomirze

Dendrofalco

- 14) D. subbuteo. x gn. nierbył czysty

terator

- 15) T. lithofalco. Na wiosnę i w jeniei nie
czysty. Niewiem czy się w naszym obojętym gnieździe

Erythropus

- 16) E. verpentinus. Na wiosnę i w jeniei nie
czysty, myślałem że się gnieździ —

Timonius

- 17) T. alaudarius. Na wiosnę czysty

testus

- 18) T. palumbarius x gn. zwyczajny może i ci.
mija. —

teipiter

- 19) T. minor x gn. zwyczajny. cały rok

cinus Blotniak

- 20) C. acuminatus Blotniak. x gn. zwyczajny

Strigiceps

21. S. cyanus. Łate łato nieregulnie zapewnia się
głównie. X.
22. S. cinerascens Bardzo od poprzedzającego
23. S. swainsoni (palidus) Bardzo załatuje.

Strigida

Struxia

24. S. alba (f. nivalis) 1844 w zimie na górach
garnarskich zabita. W tej porze niewidzialna.

Athena

25. A. noctua W klasztorze Bernardynów w Krakowie
zabita. W zimie. ~~Kinimosa~~ zimie.

Oubo

26. O. atheniensis. Kilka razy zabijany w na-
szej okolicy. Ma się w Jastrzębiej górze.

Otus

27. O. vulgaris. Dość rzadki. W Nowotyńskiej sp.
binie może się gnieść. Na wiosnę 852
w ogrodzie w Poturzyju jeden osobnik starzony.

Orachypus

28. B. falcatus Łaty rok. Zwyczajny. gr.

Syrnium

29. S. albus Łaty rok. gr.

Strix

30. S. flammea. Dość rzadka. W Nowotyńskiej na górze
kilka razy zabijana. Może się i gnieść. —

31. S. noctua. W 1846 w lesie w Radwanicach
młody osobnik zabity. Od tego niepostrzeżona

Volucres
Caprimulgus

Caprimulgus Horodaj

32. C. europens H. zyrzajny x gn. zyrzajny.

Cypselus Perzky

33. C. apus J. x gn. po klasztorach.

Urupa Judek

34. U. epops D. zyrzajny x gn. Pospolity

Luculus Kukhalta

35. C. canorus H. zyrzajna x gn. Pospolita

Yunx Kingstowka

36. Y. torquata H. naropstra x gn. Pospolita

Leimus

37. L. viridis x gn. zyrzajny ~~znowu~~

38. L. canus x gn. zyrzajny radzy od poprzeda.

Dryopius

39. D. martin W Radwanach cały rok gn.
okolicy okolicy niebardzo ich wiele —

Picus Skiznot

40. P. major D. pstry wiekszy x cały rok bardzo zwy.

41. P. medius D. pstry średni cały rok zyrzajny

42. P. minor D. pstry mniejszy radzy od poprzeda

43. P. leucorufus D. na wiosnę wiele nie

radki z myśli z sił gwiezdei —

Alcedo Lianorodek

44. A. ispida 2. osi Pospolity x gn. myśli zinnij.

Covinus Tharska

45. C. garulla. K. quarliva x gn. ewyrazna

Osiines

Trogodytes Motowacko

46. T. parvulus W.

gn. cały rok pospolite gn.

Lechia Petrar

47. C. familiaris. P. zaskornik. cały rok pospolity gn.

C. brachydactyla myśle że się także musi ewazy.
wac. —

Litta Kowal Dergiet

48. L. europea. D. kowalik pospolity cały rok. gn.

Parus Lhova

49. P. major. L. nielka } cały rok ewyraznie gn.

50. P. ater. L. oranna }

Cyanistes

51. C. caeruleus pospolita cały rok gn.

Pipitca

52. P. palustris cały rok posp. gn.

53. P. borealis W. jeneri 1851 w borku Potuszytkina
między stadkiem poprzedzając jeden exempl. zabi-
ty.

Leophophanes

54. L. cristatus. Razem w poprzedzających

Catanophilus

55. C. bianchensis W. 1852 w jeneri na kowale-
ckim stawie w stadkach. Myśle że się musi
tam gnieździć i w roku przebywać, i że byłoby
dotąd nieumarłym jej. —

Meristura

56. M. caudata cały rok pospoli. gn.

Aegithalus Rennie

57. A. pendulinus. P. rennestrupsk x posp. gn.

Mlanda Skowronsk

58. A. anversis L. rolny x gn.

59. A. arborea L. firszejek. Najwięcej w wielkich stadach; czy się w naszej okolicy gnieździ tego nie wiem. galerida

60. A. cristata. laty rok pospolita
Melanocorypha

61. M. leucoptera W. Baidierinika 1851 młody ptak pod wusisszami zabity.

Otocoris

62. O. alpestris. Branie co ziemny na drogach wraz z micgularni. Agrodroma

63. A. campestris. Metard ogrody. Tego roku gnieździła się para w Radwanach z wiatrakiem.
Tubbs. Swiergotek

64. A. arboreus. L. Drewny } pospolite x gn.

65. A. pratensis. L. Gorny

Dudytes

66. D. flava x gn. pospolita

Użyte jest przy dokładniejszej uwadze zwalast by się w naszej okolicy i drugi gatunek D. cinereicapilla, a może i cinereicapilla jeżeli jeszcze oby dwa nie są tylko miejscowe odmiany pierwszego. Melanilla Phirka

67. M. alba. P. biata x pospolita gn.

Turdus Dood

68. T. visivorus D. parshut pospolity myśliwiec zimny

69. T. pilaris. D. kwirrot gn. pojedynczo zimny posp.

70. Truncus. D. spicatus x pos. gn.
 71. T. ilianus. D. reanobovum. Myśle że się gnieździ
 ale rzadny od poprzedzających.
 72. T. macula. D. nos. Pospolity zimuje gn.

Calamocorpe

73. C. turdoides x pospolita gn.
 74. C. arundinacea rzadka od poprzedzającej gn.
 75. C. palustris Myśle że się także gnieździ.

Calamodyta

75. C. phragmitis x pospolita gn.
 76. C. aquatica x rzadka od poprzedzającej gn.

Lauristella

77. L. raji. Nieradka x gn.
 78. L. fluvialis Pospolita nad Dniepru w torach
 x gn. —

Hypolais rubra

79. H. salicaria Pospolita x gn.

Phylloscopus

80. P. trochilus } Pospolita x gn.
 81. P. sibilatrix }

Regulus. Myiobolus

82. R. cristatus M. K. umbatus. Pospolity cały rok gn.
 83. R. ignicapillus 1849 na wiosnę w jeniei w ogrodnictwie
 rzadki. Gm. a 1852 na wiosnę w Dorken. G. czy się gnieździ
 nie wiem.

Sylvia gajowka

84. S. curruca S. piegru Pospolita x gn.
 85. S. cinerea S. populeata Pospolita x gn.

Curruca

86. C. hortensis x gn. rzadka od poprzedzających
 87. C. atricapilla x gn. pospolita

Trophonurus

88. T. minorius x gn. Nieradka

tucentor Ptochare

89. T. modularis. P. pokrywica Na wiosnę i wje-
sieni bandy wyprają po ogrodach. Czy się gnie-
sna nas niewiem.

Philonella

90. P. major x gn. Reasay od narky hyszczy.

91. P. lusitania pospolity x gn.

Erythrura

92. E. rubicunda Pospolity, staro często zimuje

Cyanocitta

93. C. caesia Nad Anglią po Torach nieradka
czy się gnieści niewiem. Dmuch innych ga-
łuszków C. Wolffii i C. caerulea dotąd w
naszej okolicy niewidzieliśmy, myśle jednaki
że się muszą znajdować.

Pratinella

94. P. phoenicea Pospolita x gn.

Pratinella

95. P. rubra Pospolita x gn.

Clasiolla Radkanionka

96. L. oenanthe. Kl. P. białorybka Nieradka x gn.

Muscicapa Muchotwórca

97. M. atricapilla M. siatobka Reasay na wiosnę i w
jesieni między narką hyszczy.

98. M. alba M. białorybka Zwyczajna x gn.

Dutalis

99. B. griseola. Pospolita x gn.

Empetris Jerzyczka

100. T. garritus. Jedwabnik jemiści W ziemi, w
niektórych zimach pospolita w innych rzadka
lub zupełnie w naszę okolicę nieprzylatuje: —

Władzis
wypr

Strimmo Jaskutka

101. H. rustica J. Pospolita x gn.

Cotyle.

102. C. riparia. Nad Angiem pospolita x gn.

Chelidon

103. C. ustula Pospolita x gn.

Lanius Deiersta

104. L. excubitor D. wrohor W naszej okolicy rzadki
czy się gnieździ nieniem.

105 L. minor L. crannorehna. Pospolity x gn.

Amecotornis

106 A. colinus. Pospolity x gn.

107 A. rufus Rzadko rzadki. 1852 w kcie było kilka
par. ~~Widział się i gniazdo~~ W ogólności w tym roku
zjawiały się te ptaki i wprawdzie ich więcej niż
było. Czy się gnieździć nie wiem.

Spizella Socialis

108. S. glandarius L. Cechy rok rzadko pospolita.

Pica Loxa

109 P. caudata L. ogoniasta. W naszej okolicy ich jest
niewiele, najwięcej jesienią kolo Nowatyna. Zwykle
jednak mniej jak w innych okolicach naszego kraju.

Merula Alpestris

110. M. alpestris L. Ptak ten w naszej
okolicy do rzadkich zjawisk należy. W r. 1844 w
Liespinie zjawiał się jednak w takiej liczbie że
ich nie było w ogrodzie po kilkanaście na dzień
zabijał. Ranili do jesieni i potem gdzieś zmiknęli
~~okoliczności~~ Wprawdzie tych ptaków nieograniczone
mianem nie było na naszym okolicy ale w niektórych
okolicach i Polgi niemiło ich było. Z tego
przyczyny i dla czego w takiej liczbie przetrwał
dotąd zagadka. Od tego czasu pojawiają się raz
raz pojedynczo te ptaki w naszej okolicy
w jesieni.

Lyrus

111. L. murex. W naszym i w jesiennym w ogro-
mnych stadach egamonowaniu zapadają na sarnie
wach. W kielich ich nie widai. Mnie się gnieździ
po klasztorach n. p. w Krystynopolu w Łokach
ale z pewnością nie wiem.

Lyrus Kruk

112. L. frugilegus. K. gawron. Ogólnie gnieździ się
gawronach w naszej okolicy niesety szatan.

113. L. wrax K. exagordij } cały rok. —

114. L. wrax K. wrona }

Oriolus Witka

115. O. galbula. W. zółta x gn. pospolita. —

Sturnus Szpak

116. S. vulgaris. S. szurce x gn. pospolity. Mniej jednak
w naszej okolicy gnieździ się szpaka jak
n. p. Koto Zarsze.

Plectrophanes Łuszczyca

117. P. nivalis. L. ornigera. P. w naszym pospo-
lita. W bandach tylko tagodnych zimach nie
widai ich u nas. —

Lynceus

118. L. misliarica. Pospolity cały rok. —

Schoeniola

119. S. amundinara x gn. pospolita.

Emberiza Pastuszek

120. E. citrinella. P. hazmaret cały rok pospolita.

Geothraustes Kozłogłóg

121. G. vulgaris K. klask x gn. pospolity. —

Fringilla Łuszczyca

122. F. coelebs. L. złota pospolity przez tagodnych zie-
mach cały rok w naszym u nas.

123. F. montifringilla. L. czarna w jesiennym i na wiosnę
być może u nas gnieździ się niewiele. —

Papier Wóbel

124. P. domesticus W. domowy } Pospolite.
125. P. montanus W. marnutki }

Chlorospira

126. C. flavigaster Pospolita zdaje mi się że zimuje u nas. —

Chrysomitris

127. C. spinus W. jesienny i na wiosnę. Czy się gnieździ i zimuje u nas niewiem. Zimuje. —

Carduelis

128. C. elegans cały rok pospolity.

Pyrrhula gil

129. P. vulgaris g. czerwony cały zimę pospolity
czy krzywonosy naszę okolicę odwiedza i niewiem
sam ich do tej chwili nie widziałem. —

Carpodacus

130. C. erythrinus W. czerwony 1851 ♂ zabity pod Rindin
ką nad Angiem w Torach. Myślę że młodzi
być może para gnieździła się tam. —

Linota

131. L. canarina cały rok pospolita

Merula

132. M. cinerea cały zimę pospolita.

133. M. canina W. zimie 1851. w stadzie czworok
♂ zabity przypadkiem, czy ich więcej było nie-
wiem. W ogólności sądzę aby ten gatunek
się utrzymywał myślałem że to byłby gatunek
odmiany zwyczajnej czworok. —

Columba

Columba palumbus

134. C. palumbus }
135. C. canus } X gm. Pospolita

Turdus

136. T. philomelos X gm. Pospolita

Bonaria

137 O. mythenis cały rok prosiłoty gn.

Przed kądziestką języc cały w Radwanickich
lasach gniazdiły nie głucho ale pod nas nie
kieso pizum komego wyginyty. —

Lynxus

138. L. levis cały rok zwyczajny gn.

Perdix Europaea

139 P. inversa P. europaea. Posp. cały rok.

Columba

140. C. communis Pospolita gn. x

Spizella

Parus Europaea

141 P. virens. Posp. x gn.

Parus

142 P. major Posp. x gn.

143 P. minor Posp. x gn

by P. hircus pygmaea u nas nieznajemy sie nie
wiem. —

Parus

144 P. chloropus Nierazdka gn. x

Turdus Lyrus

145 T. abas Lyrus europaeus Pospolita x gn.

Turdus Lyrus

146 T. inversa L. europaeus Na niwie i w języci
prosiłoty. karem sie gniezdi w Radwanickich
w roku niwie. —

Obis Drop

147. O. stunda L. europaeus w języci karem w pro
bie ale nie w roku. W r. 1852 kółkanaria id
było kółko zwinia Opus i Opus. Posp.
i na niwie. O gniezdzę się u nas
nieznajemy.

by Dnoń skropek i do nas w jesienn miesią-
 kach ruciem. Księżycowy zajął go pod
 naszymi dachami. Zajął wchodzący okolicy
 niezmiennie. —

Vanellus Craytha

148. V. cristatus. L. pospolita. Bosp. x gn.

Squatarola

149. S. schelliana Podczas letniej wody na Dnieprze
 w małych stadach i czajkami łowi u nas
 kilka tygodni.

Pluvialis

150. P. apricarius Na polach okolo Ławryna około
 roku na cegle.

Charadrius

151. C. curvirostris (nimf) x Księżycowy zajął się gnieździć

152. Ch. hiaticula Podczas wypoczynku Dniepru Księżycowy

Streptoparus Kamusnik

153. S. interpres K. zwrotek K. Księżycowy 1854 g. zabił
 tego mł. nad Dnieprzem podczas bardzo wielkiego wy-
 kazu.

Scolopax Beka

154. S. rusticola D. stanka Bosp. x gn.

Gallinago

155. G. major Na cegle wypoczynku. Był się gnieździć
 około nas niezmiennie. Może pod dachem?

156. G. arctica W r. 1852 w jesienn jeden osob. zabity
 w tym aby to był stały gatunek; musi być
 bardzo często ze wypoczynku. Księżycowy zabijany
 to brał enawry aby go rozwinąć. —

157. G. scolopax Bosp. x gnieździć u nas
 jednoraz w małej liczbie. —

158. G. gallinella Bardzo wczesnie i bardzo późno na
 cegle pospolite. W tym aby się gnieździć. —

Pelidna

159. P. minuta Podczas wypłenu Augu w stawach
razem z czujkami i swoma następstwem ga-
tunkami.
160. P. imitans (P. alpina) Co roku na ciggu w mroźnych
latach bardzo pospolite.
161. P. subargentea Razem z poprzedzającymi ale
rzadziej. Marketa Dąbowski
162. M. praeceps P. tabulion. Podczas letniego wypłenu
Augu pospolite i tak na Łkalskich jeziorach na
jennymyem ciggu co roku rzadziej na wiosennym
Stebis
163. P. hypoleucos Pospolite x myśle że nie gniazdi.
Tomasz Dąbowski
164. T. glaucota }
165. T. ochropus } Podczas wypłenu w naszym do forma
pospolite. Gniazda są w Radowcach
po lecie, ale bardzo trudne gniazda do znalezienia.
166. T. stagnatilis Na ciggu bardzo pospolite.
167. T. fusus Radowcy od poprzedzającego.
168. T. catervis. Dost. rzadki. W r. 1848 gniazdko
się para na kopytowie.
Stebis
169. T. canescens Bardzo rzadki. W Maju 1852 na
Łkalskim jeziorze zabity. W 11 lat jak
zbiorem drugi exemplar który też był zabity
widziałem. Linnaea Plananik
170. Linnaea agorophala W sierpniu 1852 było ich
dużo nad Augiem. Należą jednak do rzadkich
w naszej okolicy ptaków i są tutaj gdzie ich an-
tecznie nie ma.
- W sierpniu a osobliwie podczas wypłenu Augu przyle-
tały do nas ptaki z rodzaju Numenius które do kto-
regoś z gatunków niewiem, gdyż są bardzo ostrożne
i zabitego w naszej okolicy dotąd w naszym zbiorze

nieposiadam irodzici mi nie nierdasyto. Nasi
myśliwi zowią ich „Stępowa Kłutony“.

Ardea Caela

171. A. cinerea C. nina Pospolita na wiosnę i w jesieni
czy nie w naszej okolicy gnieździć niewiem.

172. A. purpurea C. purpurowa Łą lata gdzie ich prawie
więcej jak poprzedzających. O ich gnieźdzeniu nie
także nie niewiem.

Egretta

173. E. cinerea Prawie w jesieni. W r. 1851. nawet bardzo
ich było dużo u mnie ich 15 zabito.

174. E. garretta Bardzo rzadka W r. 1851 była ich
tylko para ♀ i 2 ♂ której ♀ w moim zbiorku posiadam.

Ardeola

175. A. minuta Zwyczajna x gm. Łapawie.

Actanotus

176. A. stellaris Niebardzo pospolity jednak Łapawie
się gnieździ.

Myiavorax

177. M. griseus Łą lata gdzie ich sporo konar
lata największe się ciawia. W innych zaś
bardzo ich mało. Myślę że się gnieździ u nas.

Circus Bonin

178. C. nigra D. młody. W lecie 1846 w Świdwanach
młodej zabito; czy był tam był wywioś? Bardzo
rzadko na ogół jeden się między bratami ciawia.

179. C. alba D. biały x gm. pospolity.

Ardeus

Cypripes Lappin

180. C. murinus C. żółty. Prawie w roku na wiosnę W r.
1849 i 1850 zabito u mnie 8 i 9 w Łapawie.

Ardeus Lys

181. A. bronchi C. białoczerwony W jesieni kilka razy nad
Łapawą zabito w r. 1852 dwie. —

182 A. regium L. porienica Na cięgu pospolita
Myślę że i A. cinereus Gs. deika nas dźwięca, w
jenniej ławie i miedze oba gatunki są dość tu
dne do rozpoznania. —

Mareca

183 M. penelope L. swistka Na wiosnę i w jenie
ni. Pod czas wypasu Onyż stadami dźwięni.

Dasilla

184 D. amba L. rozemie Niebawem zwyżajna
W 1851 gnieździła się jedna na jasiowku pod
Opulskiem miedze w puchu mam z tamtąd.
Łącznie w roku. Anas

185 A. boschas L. Kryzowka Pospolita wysto się
mija. —

Anserquedula

186 A. boschas L. Kryzowka Na wiosnę pospolita

Querquedula

187 A. boschas L. Kryzowka Pospolita gu. X.

Querquedula

188 R. dyfusa L. ptastowos. Rozmna od poprzednia
jajych. W 1851. na rohatkich jasiowach gnie
zdziła się. —

Querquedula

189 R. dyfusa L. ptastowos. Rozmna od poprzednia
jajych. W 1851. na rohatkich jasiowach gnie
zdziła się. —

Querquedula

190 A. boschas L. Kryzowka Na cięgu w roku w miedze
stadach. —

Querquedula

191 A. boschas L. Kryzowka Pospolita gu. X.

Querquedula

192 A. boschas L. Kryzowka Od pierwszych mrozów
do ostatnich pospolita na Onyż.

Querquedula

193 A. boschas L. Kryzowka W jenie 1852. Zauważa się
stadka 210 tych Kaczek dwie z nich stoi w miedze
zbiore,

Merganser Trwa

194. M. castor T. nureys Łate zimie na Dniegu nieśradki
by M. serator także do nas nieśradki nieśradki.

Mergus.

195. M. albellus Bardzo wczesnie na wiosnę w roku
przylatuje ale bardzo krótko trwa.

Phalaropus

196. P. pygmaeus Wczesnie 1851 pod czas wielkiej
go wylewu Dniegu zjawiał się jeden ptak i ten się
w swoim obrotie enajdziej. Zupewne bardzo zagnu-
ny zostal. W 1847 dostalim na rybniku także jeden
exemplar tego ptaka. Zauważył on unas do rad-
kowi należą. — Skona Rybitwa

197. P. himantopus R. jaskółka morska. Na jeziorach
ciężko przeżyć.

Hydrochelidon

198. H. hybrida (H. lunifrons) W 1851 w lecie dwa
są ich zjawito na Dniegu. Pierwsz ich nie widziałem
i potem także nie.

199. H. lunifrons Bardzo między następującym
gatunkiem. To lata gdzie bywa więcej w in-
nych jak w p. 1852 zupełnie ich nie ma. Myślę
że czasem gnieździć u nas.

200. H. fuscipes (H. nigra) Bardzo pospolita gn. x.

Xema

201. X. rubicundus Pod czas wiośniejskiej wody nie-
śradki ale tylko wtedy.

Larus

202. L. fuscus Na wiosnę czasem zalatuje.

Colymbus

203. C. glaucus M. potawny W Marcu 1848. na Dniegu
zauważył. Bardzo u nas śradki.

204. C. arcticus M. czarnogłowy. Na wiosnę prawie
w roku na bardzo krótko nas odwiedza.

Podiceps Perkor

205. P. cristatus P. cristatus Zwyrzajny x gwałcie nie
bando ich duso u nas bywa. —
206. P. subcristatus P. odessensis Wielandso porpody
myte jednak ie nie gniadzi.
207. P. auritus P. uratus Takre jest ale w maty
histie moie nie i gniadzi.
208. P. minor P. maty Zwyrzajny gniadzi nie
po dnyk jiwokach. —

SPIS PTAKÓW OKOLICY KRYSTYNOPOLA I SOKALA NAD BUGIEM

Z KOMENTARZEM I UZUPEŁNIENIAMI

Spis gatunków powstał na podstawie kilku źródeł: Dzieduszycki (1853, 1880, 1895), Bokotey i Sokolov (2000), Gorbań i in. (2002) oraz Kuzmenko i in. (2021). Kolejność gatunków w kolumnie drugiej oparto na rękopisie Dzieduszyckiego, dołączając do niego pokrewne taksony. Font pisma odręznego oznacza tekst Dzieduszyckiego (1853), który w niektórych przypadkach został zmodyfikowany, natomiast czcionka bezszeryfowa służy do przedstawienia wykazu dermoplastów wymienionych w wyżej wspomnianych katalogach.

Na stosunkowo niewielkim obszarze, obejmującym około 170 km², stwierdzono występowanie co najmniej **240** gatunków ptaków. Tak wysoka liczba gatunków świadczy o wyjątkowym bogactwie ornitofauny tego terenu i jest rzadko spotykana zarówno w zachodniej Ukrainie, jak i w południowo-wschodniej Polsce. Znaczna różnorodność gatunkowa może wynikać z mozaikowości siedlisk, obejmujących różnorodne ekosystemy leśne, łąkowe i wodne, które sprzyjają współwystępowaniu wielu gatunków o odmiennych wymaganiach ekologicznych. Objasnienia skrótów: pull. [pullus] – pisklę, juv. [juvenilis] – osobnik lotny w swoim pierwszym prawdziwym upierzeniu, imm. [immaturus] – osobnik niedojrzały który nie jest ani w pierwszym upierzeniu w życiu, ani w upierzeniu ostatecznym, ad. [adultus] – ptak dorosły, ♂ – samiec, ♀ – samica.

Współczesna nazwa naukowa i polska	Nazwa nadana przez Dzieduszyckiego, numeracja wg rękopisu	Tekst z komentarzem uzupełniony o stwierdzenia z innych spisów: Dzieduszyckiego (1880, 1895), Gorban i in. (2002), Bokoteya i Sokolova (2000), Kuzmenko i in. (2021)
<i>Clanga pomarina</i> orlik krzykliwy	1. <i>Aquila naevia</i> orlik krzykliwy	wędrowny, lęgowy; pospolity ♀ ad. 26.05.1851 Poździejew, ♂ ad. 22.08.1853 Poturzyca, ♂ 06.05.1855 Jastrzębica, ♀ 24.08.1872 Poturzyca, pull. 06.1855 Jastrzębica, ♀ ad. 9.04.1873 Poturzyca, poza tym łącznie 15 lęgów z całego terenu
<i>Hieraaetus pennatus</i> orzełek włochaty	2. <i>Aquila pennata</i>	wędrowny, lęgowy; W 1851 i 1852 po jednej parze się gnieździły, odmiana Brehma <i>Aquila minuta</i> . A. Brehm opisywał odmianę jasną. ♂ ad. 8.05.1851 Poturzyca (zabity przy gnieździe), ♀ ad. 01.05.1852 Poturzyca, ♀ ad. 22.08.1854 Poturzyca, ♂ 09.1857 Poturzyca, lęg 04.05.1851 Poturzyca
<i>Clanga clanga</i> orlik grubodzioby	3. <i>Aquila clanga</i>	lęgowy, wędrowny. para gnieździła się 1852 w Parchaczu, samca w moim zbiorze posiadam Wiarygodne są oznaczenia Bokoteya i Sokolova (1994, 2000): ♂ 30.05.1854 Poturzyca, pull. 05.07.1854 Jastrzębica, juv. 06.1854 Jastrzębica
<i>Aquila heliaca</i> orzeł cesarski		ad. 09.06.1932 Sokal
<i>Aquila chrysaetos</i> orzeł przedni		♂ 28.01.1880 Skomorochy, imm. ♀ 11.03.1881 Poturzyca
<i>Haliaeetus albicilla</i> bielik	4. <i>Haliaeetus albicilla</i>	wędrowny, lęgowy, zawsze w naszej okolicy ze dwie pary się gnieźdzą imm. ♀ 18.11.1872 Poturzyca, imm. ♀ 19.02.1881 Poturzyca
<i>Pandion haliaetus</i> rybołów	5. <i>Pandion haliaetus</i>	wędrowny, myślę, że się gnieździ w Jastrzębicach nad Bugiem, bo tam mój egzemplarz zabity był w maju; nie jest jednak zbyt częsty u nas
<i>Circaetus gallicus</i> gadożer	6. <i>Circaetus gallicus</i>	wędrowny, lęgowy; w Radwańcach się gnieździ co roku; nie ma ich jednak jak dwie lub trzy pary w całej okolicy juv. ♂ 03.07.1901 Radwańce, lęg 22.04.1858 Radwańce
<i>Buteo lagopus</i> myszół włochaty	7. <i>Archibuteo lagopus</i>	zalatujący; od listopada do końca marca bardzo zwyczajny

<i>Buteo buteo</i> myszolów	8. <i>Buteo cinereus</i>	lęgowy; cały rok zwyczajny juv. 28.06.1851 Poturzyca, ♀ 10.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 30.04.1852 Poździeń, ♂ 06.04.1853 Poturzyca, ad. ♀ 28.07.1936 Poturzyca, poza tym kilkanaście lęgów z doliny Bugu
<i>Pernis apivorus</i> trzmiełojad	9. <i>Pernis apivorus</i>	wędrowny, lęgowy, zwyczajny imm. 13.08.1852 Radwańce, imm. ♀ 25.08.1852 Poturzyca, ad. ♂ 10.06.1855 Poturzyca, ♀ 10.06.1855 Poturzyca, lęgi: 31.05.1852 Bendiucha, 15.06.1853 Poździeń, 22.06.1855 Poździeń
<i>Milvus milvus</i> kania ruda	10. <i>Milvus regalis</i> kania ruda	wędrowna, lęgowa ad. ♂ 14.08.1872 Poturzyca, ♀ ad. 26.08.1872 Poturzyca, ♀ ad. 25.04.1874 Poturzyca, lęgi: 24.05.1852 Poturzyca, 30.05.1853 Poździeń, 06.06.1855 Radwańce, 24.05.1862 Poździeń
<i>Milvus migrans</i> kania czarna	11. <i>Milvus ater</i> kania czarna	wędrowna, lęgowa ad. ♀ 08.06.1866 Poturzyca, lęgi 24.05.1852 Poturzyca, 21.05.1855 Poturzyca, 05.1874 Poturzyca
<i>Falco peregrinus</i> sokół wędrowny	12. <i>Falco communis</i> sokół wędrowny	zlatujący; dotąd raz w maju zabity; na wiosnę obserwowany w Poździeń ♂ 10.05.1849 Poździeń
<i>Falco cherrug</i> raróg	13. <i>Falco sacer</i>	1852 w jesieni młody samiec zabity na Rowiszczach imm. ♂ 12.09.1852 Rowiszczce, ad. ♂ 06.03.1855 Poturzyca, ad. ♂ 26.03.1855 Poturzyca, ad. ♀ 19.04.1855 Poturzyca, lęgi: 06.03.1855 Poturzyca, 18.04.1855 Poturzyca
<i>Falco subbuteo</i> kobuz	14. <i>Dendrofalco subbuteo</i>	wędrowny, lęgowy, niezbyt częsty ad. ♀ 05.06.1851 Poturzyca, ad. ♂ 22.05.1854 Poturzyca
<i>Falco columbarius</i> drzemlik	15. <i>Aesalon lithofalco</i>	na wiosnę i w jesieni nieczęsty, nie wiem czy się w naszej okolicy gnieździ ad. ♀ 13.09.1851 Zawisznia, ad. ♀ 14.09.1852 Poturzyca, ad. ♂ 11.04.1854 Jastrzębica, ad. ♂ 6.01.1859 Poturzyca, ♀ 6.01.1877 Poturzyca
<i>Falco vespertinus</i> kobczyk	16. <i>Erythropus vespertinus</i>	na wiosnę i w jesieni nierzadki, myślę że się gnieździ imm. ♂ 15.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 26.04.1855 Dobrotwór
<i>Falco tinnunculus</i> pustułka	17. <i>Tinnunculus alaudarius</i>	na ciągu rzadki imm. ♀ 14.08.1855 Poturzyca, ad. ♀ 09.04.1857 Poturzyca, poza tym kilka lęgów z Poturzycy
<i>Astur gentilis</i> jastrząb	18. <i>Astur palumbarius</i>	lęgowy; zwyczajny, może i zimuje ad. ♂ 05.02.1852 Rowiszczce, ad. ♂ 29.04.1852 Poździeń, imm. 10.07.1854 Jastrzębica, imm. 01.08.1854 Rowiszczce, lęgi: 06.05.1851 Radwańce, 06.05.1854 Radwańce, 09.05.1862 Poturzyca, lęgi: 02.05.1852 Poturzyca, 21.05.1852 Poździeń, 31.05.1855 Bendiucha
<i>Tachyspiza nesus</i> krogulec	19. <i>Astur nesus</i>	lęgowy; zwyczajny cały rok ad. ♂ 04.12.1850 Poździeń, ad. ♀ 01.1851 Poturzyca, ♂ 01.07.1851 Poturzyca, ad. ♂ 05.09.1851 Poturzyca (poza tym kilka lęgów)
<i>Circus aeruginosus</i> błotniak stawowy	20. <i>Circus aeruginosus</i> błotniak błotny	wędrowny, lęgowy, zwyczajny ad. ♂ 25.06.1851 Poturzyca, ad. ♂ 17.08.1852 Zawisznia, ad. ♀ 05.05.1855 Horodelec, lęgi – łącznie 5 zniesień z Poturzycy i Horodelca
<i>Circus cyaneus</i> błotniak zbożowy	21. <i>Strigiceps cyaneus</i>	wędrowny; całe lato nierzadki, zapewne się gnieździ ad. ♂ 17 i 18.10.1851 Poturzyca
<i>Circus pygargus</i> błotniak łąkowy	22. <i>Strigiceps cinerascens</i>	rzadszy od poprzedniego ad. ♀ w lecie 1851 Poturzyca, ad. ♂ 19.04.1855 Sokal, ad. ♀ 13.08.1855 Poturzyca

<i>Circus macrourus</i> błotniak stepowy	23. <i>Strigiceps swainsoni</i> (<i>pallidus</i>)	rzadko zalatuje juv. ♂ 17.08.1855 Poturzyca, ad. ♂ 12.04.1873 Poturzyca, ad. ♀ 26.08.1897 Poturzyca
<i>Surnia ulula</i> sowa jarzębata	24. <i>Surnia ullula</i> (<i>nisoria</i>)	1844 w zimie na górach Gąrczarskich zabita; od tej pory nie widziałem W spisie z 1880 W. Dzieduszycki podaje rok 1847.
<i>Athene noctua</i> pójdźka	25. <i>Athene noctua</i>	w Klasztorze Bernardynów sokalskich gnieździ się; zimuje ad. ♂ 05.01.1855 Skomorochy
<i>Bubo bubo</i> puchacz	26. <i>Bubo atheniensis</i>	kilka razy zabijany w naszej okolicy; ma się w Jastrzębicy gnieździć ad. ♂ 24.02.1882 Poździejew
<i>Asio otus</i> uszatka	27. <i>Otus vulgaris</i>	dość rzadki; w boratyńskiej dębinie może się gnieździć; na wiosnę 1852 w ogrodzie w Poturzycy jeden został zbarczony
<i>Asio flammeus</i> uszatka błotna	28. <i>Brachyotus palustris</i>	ad. ♂ 06.02.1852 Poturzyca, lęg 07.05.1854 Poturzyca
<i>Strix aluco</i> puszczyk	29. <i>Strix aluco</i>	lęgowy; cały rok ad. ♀ 03.01.1854 Poturzyca, ♀ 01.1855 Skomorochy, ad. ♀ 19.10.1901 Poturzyca (poza tym 2 lęgi z Poturzycy)
<i>Tyto alba</i> plomykówka	30. <i>Strix flammea</i>	dość rzadka; w Boratynie na gumnie kilka razy zabijana; może się gnieździć ad. ♀ 02.1858 Sokal
<i>Strix uralensis</i> puszczyk uralski	31. <i>Strix uralensis</i>	w 1846 w lecie w Radwańcach młody egzemplarz zabity; odtąd niepostrzeżona
<i>Caprimulgus</i> <i>europaeus</i> lelek	32. <i>Caprimulgus europaeus</i> kozodój zwyczajny	wędrowny, lęgowy; zwyczajny ad. ♂ 17.04.1857 Poturzyca
<i>Apus apus</i> jerzyk	33. <i>Cypselus apus</i>	wędrowny, lęgowy po klasztorach ad. ♀ 2 lipca 1861 Radwańce, gniazdowały całą kolonią w dziuplach w lesie
<i>Upupa epops</i> dudek	34. <i>Upupa epops</i> dudek zwyczajny	wędrowny, lęgowy, pospolity lęg 18.05.1967 Konotypy
<i>Cuculus canorus</i> kukulka	35. <i>Cuculus canorus</i> kukulka zwyczajna	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ 27.04.1852 Poturzyca, ad. ♀ 24.07.1855 Dobraczyn
<i>Jynx torquilla</i> krętogłów	36. <i>Yunx torquata</i> krętogłówka szaropstra	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ 26.04.1852 Poturzyca; 4 lęgi z Poturzycy
<i>Picus viridis</i> dzięcioł zielony	37. <i>Gecinus viridis</i>	lęgowy, zwyczajny ad. ♂ 01.12.1850 Poździejew
<i>Picus canus</i> dzięcioł zielonosiwy	38. <i>Gecinus canus</i>	lęgowy, rzadszy od poprzedniego ad. ♀ 19.04.1853 Radwańce, ad. ♂ 04.04.1868 Poturzyca
<i>Dryocopus martius</i> dzięcioł czarny	39. <i>Dryocopus martius</i>	w Radwańcach cały rok, lęgów; w naszej okolicy [tzn. Poturzycy] nie bardzo ich wiele ad. ♀ 08.05.1855 Poturzyca, juv. ♀ 28.06.1861 Poturzyca, lęg 01.05.1853 Radwańce
<i>Dendrocopos major</i> dzięcioł duży	40. <i>Picus major</i> dzięcioł pstry większy	cały rok bardzo powszechny
<i>Dendrocopos syriacus</i> dzięcioł białoszyi		lęgowy (Kuzmenko i in. 2021)
<i>Dendrocoptes medius</i> dzięcioł średni	41. <i>Picus medius</i> dzięcioł pstry średni	cały rok powszechny ad. ♂ 02.06.1851 Poturzyca, lęg 18.05.1851 Poturzyca
<i>Dryobates minor</i> dzięciołek	42. <i>Picus minor</i> dzięcioł pstry mniejszy	rzadszy od poprzedniego ♀ 07.07.1851 Poturzyca, ♀ 26.04.1852 Poturzyca, ad. ♀ 02.11.1856 Poturzyca
<i>Dendrocopos leucotos</i> dzięcioł białogrzbiety	43. <i>Picus leuconotus</i>	na wiosnę wcale nierzadki, myślę że się gnieździ ♂ 1857 Korczyna, ♀ 04.11.1851 Poturzyca, ♂ 23.01.1853 Walawka

<i>Alcedo atthis</i> zimorodek	44. <i>Alcedo ispida</i>	dość pospolity, lęgowy, myślę że zimuje ad. ♀ 02.02.1852 Horodelec, lęgi 09.05.1853 Horodelec, 28.05.1853 Poturzyca
<i>Coracias garrulus</i> kraska	45. <i>Coracias garulla</i> krasnowronka gwarliwa	wędrowna, lęgowa, zwyczajna ♀ 11.05.1852 Poturzyca, juv. ♂ 21.07.1855 Poturzyca; lęgi z miejscowości Radwańce i Konotopy
<i>Merops apiaster</i> żołna		lęgowa (Kuzmenko i in. 2021)
<i>Troglodytes troglodytes</i> strzyżyk	46. <i>Troglodytes parvulus</i> wołowe oczko	lęgowy, cały rok pospolity ad. ♂ 20.03.1853 Poturzyca, lęg 03.06.1861 Poturzyca
<i>Certhia familiaris</i> pelzacz leśny	47. <i>Certhia familiaris</i> pelzacz zaskórnik	lęgowy, cały rok pospolity ad. ♂ 26.11.1850 Poturzyca, ad. ♀ 06.12.1851 Poturzyca, lęg 21.05.1867 oraz 27.05.1861 Poturzyca
<i>Certhia brachydactyla</i> pelzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	myślę, że musi się także znajdować
<i>Sitta europaea</i> kowalik	48. <i>Sitta europea</i> bargiel kowalik	pospolity cały rok, lęgowy imm. ♂ 25.11.1850 Poturzyca, imm. ♀ 08.01.1872 Poturzyca
<i>Parus major</i> bogotka	49. <i>Parus major</i> sikora wielka	lęgowa, cały rok zwyczajna lęg 15.06.1851 Poturzyca
<i>Periparus ater</i> sosnówka	50. <i>Parus ater</i> sikora czarna	lęgowa, cały rok zwyczajna ad. ♀ 03.02.1852 Poturzyca, juv. 22.04.1852 Poturzyca
<i>Cyanistes caeruleus</i> modraszka	51. <i>Cyanistes coeruleus</i>	lęgowa, cały rok pospolita lęgi 15.06.1851 oraz 15.06.1853 Poturzyca
<i>Poecile palustris</i> sikora uboga	52. <i>Poecile palustris</i>	lęgowa, cały rok pospolita ad. ♂ 30.09.1851 Poturzyca, ad. ♂ 27.01.1852 Poturzyca
<i>Poecile montanus</i> czarnogłówka	53. <i>Poecile borealis</i>	w jesieni 1851 w Łasku Poturzyckim między stadkiem poprzed- nich gatunków jeden ptak został zabity
<i>Lophophanes cristatus</i> czubotka	54. <i>Lophophanes cristatus</i>	rzadsza od poprzednich
<i>Panurus biarmicus</i> wąsatka	55. <i>Calamophilus biarmicus</i>	w roku 1852 w jesieni na Horodelskim stawie; myślę, że się musi tam gnieździć i przez cały rok przebywać, i że tylko dotąd jej nie obserwowałem ad. ♂ 23.10.1852 Horodelec, ad. ♀ 23.10.1852 Poturzyca
<i>Aegithalos caudatus</i> raniuszek	56. <i>Mecistura caudata</i>	lęgowy, cały rok pospolity ad. ♂ 01.12.1852 Poturzyca, ad. ♂ 25.08.1854 Poturzyca
<i>Remiz pendulinus</i> remiz	57. <i>Aegithalos pendulinus</i> remiz rzemieślnik	wędrowny, lęgowy, pospolity lęg 07.06.1852 Jastrzębica
<i>Alauda arvensis</i> skowronek	58. <i>Alauda arvensis</i> skowronek rolny	wędrowny, lęgowy ad. ♂ 05.04.1851 Poturzyca, ad. ♀ 19.08.1876 Skomorochy, lęgi 03.06.1852 oraz 06.06.1854 Poturzyca
<i>Lullula arborea</i> skowronek borowy	59. <i>Alauda arborea</i> skowronek firlejek	na wiosnę w wielkich stadach; czy się w naszej okolicy gnieździ tego nie wiem wiosna 1846 Poturzyca, lęg 1851 Poturzyca
<i>Galerida cristata</i> dzierlatka	60. <i>Galerida cristata</i>	cały rok pospolita ad. ♀ 17.12.1854 Skomorochy, ad. ♂ 12.01.1872 Poturzyca, ad. ♂ 20.01.1875 Poturzyca, ad. ♀ 06.06.1878 Poturzyca
<i>Alauda leucoptera</i> skowronek białoskrzydły	61. <i>Melanocorypha</i> <i>leucoptera</i>	w październiku 1851 młody ptak pod Rowszczanami zabity ad. ♂ 16.10.1851 – na polach sokalskich
<i>Eremophila alpestris</i> górniczek	62. <i>Otocoris alpestris</i>	prawie co zimę na drogach wraz ze śniegami ad. ♂ 31.12.1846 Boratyn, ad. ♀ 20.01.1875 Poturzyca
<i>Melanocorypha yeltoniensis</i> kalandra czarna		imm. ♀ 01.02.1877 Radwańce, przy drodze do Hoholowa

<i>Anthus campestris</i> świergotek polny	63. <i>Agrodroma campestris</i>	nie bardzo częsty; tego roku gnieździła się para w Radwańcach za wiatrakiem ad. ♀ 24.08.1851 Walawka, ad. ♀ 09.06.1852 Radwańce, ad. ♂ 21.04.1852 Poturzyca, ad. ♂ 06.06.1855 Walawka
<i>Anthus trivialis</i> świergotek drzewny	64. <i>Anthus arboreus</i> świergotek drzewny	wędrujący, lęgowy, pospolity ♂ 1855 Poturzyca, 3 lęgi z Poturzycy
<i>Anthus pratensis</i> świergotek łąkowy	65. <i>Anthus pratensis</i> świergotek łączny	wędrowny, lęgowy, pospolity
<i>Motacilla flava</i> pliszka żółta	66. <i>Budytes flava</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita; myślę że przy dokładniejszej obserwacji znalazł by się w naszej okolicy i drugi gatunek <i>B. cinereocapilla</i> , a może i <i>nigricapilla</i> jeżeli jeszcze obydwa nie są tylko miejscowe odmiany pierwszego ad. ♂ wiosna 1851 Poturzyca, ad. ♀ 28.07.1855 Poturzyca
<i>Motacilla alba</i> pliszka siwa	67. <i>Motacilla alba</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ 01.07.1854 Poturzyca, ad. ♂ 21.03.1855 Poturzyca
<i>Turdus viscivorus</i> paszkot	68. <i>Turdus viscivorus</i> drozd paszkot	pospolity, myślę że zimuje juv. ♂ 24.06.1851 Poturzyca, lęg 19.04.1854 Poturzyca
<i>Turdus pilaris</i> kwiczoł	69. <i>Turdus pilaris</i> drozd kwiczoł	lęgowy, pojedyncze zimują, pospolity lęgi 20.05.1851 Poturzyca, 05.06.1854 Radwańce
<i>Turdus philomelos</i> śpiewak	70. <i>Turdus musicus</i> drozd śpiewak	wędrowny, lęgowy, pospolity ad. ♀ 1849 Poturzyca, ad. ♂ 07.04.1857 Poturzyca, lęg 12.05.1852 Poturzyca i kolejne 5 lęgów z Poturzycy
<i>Turdus iliacus</i> drożdżik	71. <i>Turdus iliacus</i> drozd rdzawoboczny	myślę, że się gnieździ, ale rzadszy od poprzedzających
<i>Turdus merula</i> kos	72. <i>Turdus merula</i> kos	lęgowy, zimuje, pospolity lęgi 25.05.1853 oraz 25.05.1854 Poturzyca
<i>Acrocephalus arundinaceus</i> trzciniak	73. <i>Calamoherpe turdoides</i>	wędrowny, lęgowy, pospolity ad. ♂ 06.05.1851 Poturzyca, ad. ♀ 18.05.1852 na Kopytowie w Poturzycy, ad. ♂ 27.05.1852 Poturzyca, juv. 18.06.1852 Horodelec opodal Poturzycy, ad. ♂ 14.04.1882 Poturzyca, 9 lęgów z Poturzycy
<i>Acrocephalus scirpaceus</i> trzcinniczek	74. <i>Calamoherpe arundinacea</i>	rzadsza od trzciniaka, lęgowy ad. ♀ 26.05.1852 Poturzyca, ad. ♂ 27.05.1852 Poturzyca, lęg 11.06.1851 Horodelec
<i>Acrocephalus palustris</i> łozówka	<i>Calamoherpe palustris</i>	myślę, że się także znajduje
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i> rokitniczka	75. <i>Calamodyta phragmitis</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. 27.07.1855 Poturzyca, ad. ♂ 24.06.1895 Bendiucha
<i>Acrocephalus paludicola</i> wodniczka	76. <i>Calamodyta aquatica</i>	wędrowna, lęgowa, rzadsza od poprzedzającej ad. ♂ i ♀ 22.04.1851 Poturzyca
<i>Locustella naevia</i> świerszczak	77. <i>Locustella rayi</i>	wędrowny, lęgowy, nierzadki ad. ♂ 18.09.1854 Poturzyca, imm. 04.09.1854 jezioro Sokalskie, lęg 04.06.1851 Poturzyca
<i>Locustella fluviatilis</i> strumieniówka	78. <i>Luscinia fluviatilis</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita nad Bugiem w łozach ad. ♂ 20.05.1851 Poturzyca
<i>Locustella luscinioides</i> brzęczka		ad. ♂ 08.05.1853 Poturzyca, ad. ♂ 12.05.1853 Horodelec
<i>Hippolais icterina</i> zaganiacz	79. <i>Hypolais salicaria</i>	wędrowny, lęgowy, pospolity łącznie 5 lęgów z Poturzycy
<i>Phylloscopus trochilus</i> piecuszek	80. <i>Phyllopneuste trochilus</i>	wędrowny, lęgowy, pospolity ad. ♂ 13.09.1851 Poturzyca, lęg 29.05.1861 Poturzyca
<i>Phylloscopus collybita</i> pierwiosnek		częsty w lasach (Kuzmenko i in. 2021)

<i>Rhadina sibilatrix</i> świstunka leśna	81. <i>Phyllopneuste sibilatrix</i>	wędrowną, lęgowa, pospolita 06.05.1852 Poturzyca, ad. ♀ 03.05.1852 Poturzyca
<i>Regulus regulus</i> mysikrólik	82. <i>Regulus cristatus</i> mysikrólik czubaty	lęgowy, pospolity cały rok ad. ♂ 01.12.1853
<i>Regulus ignicapilla</i> zniczek	83. <i>Regulus ignicapillus</i>	1849 w jesieni w ogrodzie zabita młoda samica, a 1852 na wiosnę w Borku samiec; czy się gnieździ nie wiem ad. ♂ 28.04.1852 Poturzyca
<i>Curruca curruca</i> piegża	84. <i>Sylvia curruca</i> gajówka piegża	wędrowną, lęgowa, pospolita 2 lęgi 23.05.1852 Poturzyca
<i>Curruca communis</i> cierniówka	85. <i>Sylvia cinerea</i> gajówka popielata	wędrowną, lęgowa, pospolita lęgi 28.05.1852 Bendiucha, 04.06.1861 Poturzyca
<i>Sylvia borin</i> gajówka	86. <i>Curruca hortensis</i>	wędrowną, lęgowa, rzadsza od poprzedzających ad. ♀ 26.06.1851 Poturzyca, 3 lęgi Poturzyca
<i>Sylvia atricapilla</i> kapturka	87. <i>Curruca atricapilla</i>	wędrowną, lęgowa, pospolita 5 lęgów zebranych w Poturzycy
<i>Curruca nisoria</i> jarzębatka	88. <i>Adophoneus nisorius</i>	wędrowną, lęgowa, nierzadka ad. ♀ 25.05.1860 Poturzyca, ad. ♀ 23.06.1860 Poturzyca, ad. ♂ 23.05.1864 Poturzyca
<i>Prunella modularis</i> pokrzywnica	89. <i>Accentor modularis</i> płochacz pokrzywnica	na wiosnę i na jesieni bardzo pospolity po ogrodach; czy się gnieździ nie wiem ad. ♂ 21.04.1852 Poturzyca, ad. ♂ 24.04.1852 Poturzyca
<i>Luscinia megarhynchos</i> słowik rdzawy	90. <i>Philomela major</i>	wędrowną, lęgową, rzadszy od następnego
<i>Luscinia luscinia</i> słowik szary	91. <i>Philomela luscinia</i>	wędrowną, lęgową, pospolity ad. ♂ 05.09.1851 Poturzyca, ad. ♂ 12.07.1855 Poturzyca, ad. ♂ 19.05.1898 Poturzyca, 4 lęgi z Poturzycy
<i>Erithacus rubecula</i> rudzik	92. <i>Erythacus rubecula</i>	pospolity, bardzo często zimuje lęgi 07.05.1851 Radwańce, 05.07.1852 Poturzyca, 29.05.1861 Poturzyca
<i>Luscinia svecica</i> podróżniczek	93. <i>Cyaneculla svecica</i>	Nad Bugiem po łozach nierzadka, czy się gnieździ nie wiem. Dwóch drugich gatunków <i>C. wolfii</i> i <i>C. coeruleculla</i> dotąd w naszej okolicy nie widziałem; myślę jednak że się muszą znajdy- wać. Wspomniane odmiany wyróżnił Alfred Brehm na podstawie osobników niebieskogardłych z Niemiec, które współcześnie zaliczane są do podgatunku <i>L.s. cyanecula</i> ad. ♀ oraz ♂ 26.04.1852 Poturzyca, ad. ♀ 01.05.1854 Poturzyca
<i>Phoenicurus phoenicurus</i> pleszka	94. <i>Ruticilla phoenicura</i>	wędrowną, lęgowa, pospolita
<i>Saxicola rubetra</i> pokląskwa	95. <i>Pratincola rubetra</i>	wędrowną, lęgowa, pospolita
<i>Saxicola rubicola</i> kłąskawka		pojawiała się w okolicy Poturzycy drugiej połowie XX wieku, lęgowa (Kuzmenko i in. 2021)
<i>Oenanthe oenanthe</i> bialorzytka	96. <i>Saxicola oenanthe</i> podkamionka białorzytka	wędrowną, lęgowa, nierzadka ad. ♀ 06.05.1851 Radwańce, ad. ♂ 01.05.1852 Poturzyca, lęg 22.05.1867 Poturzyca
<i>Ficedula hypoleuca</i> mucholówka żałobna	97. <i>Muscicapa atricapilla</i> mucholówka żałobna	rzadsza na wiosnę i w jesieni od następnego gatunku ad. ♂ oraz ♀ 16.05.1856, ad. ♂ 24.04.1882 Poturzyca, lęg 29.05.1861 Poturzyca
<i>Ficedula albicollis</i> mucholówka białoszyja	98. <i>Muscicapa albicollis</i> mucholówka białoszyjka	wędrowną, lęgowa, pospolita ad. ♀ 11.06.1851 Horodelec, 4 lęgi z Poturzycy
<i>Ficedula parva</i> mucholówka mała		prawdopodobnie lęgowa (Kuzmenko i in. 2021)
<i>Muscicapa striata</i> mucholówka szara	99. <i>Butualis grisola</i>	wędrowną, lęgowa, pospolita ad. ♀ 15.09.1851 Poturzyca, 7 lęgów z Poturzycy

<i>Bombycilla garrulus</i> jemioluszką	100. <i>Ampelis garrulus</i> jemiolucha jedwabniczka	W zimie na niektórych zimach pospolita, w innych rzadka lub zupełnie w nasze okolice nie przylatuje
<i>Hirundo rustica</i> dymówka	101. <i>Hirundo rustica</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita lęg 29.05.1861 Poturzyca
<i>Riparia riparia</i> brzegówka	102. <i>Cotyle riparia</i>	wędrowna, lęgowa, nad Bugiem pospolita lęgi 28.05.1852 Poturzyca – razem 4 lęgi
<i>Delichon urbicum</i> oknówka	103. <i>Chelidon urbica</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita
<i>Lanius excubitor</i> srokosz	104. <i>Lanius excubitor</i> dzierzba srokosz	w naszej okolicy rzadki; czy się gnieździ nie wiem ad. ♂ 22.12.1853 Poturzyca
<i>Lanius minor</i> dzierzba czarnoczelna	105. <i>Lanius minor</i> dzierzba czarnoczelna	wędrowna, lęgowa, pospolita juv. ♂ 16.07.1851 Poturzyca, lęg 01.06.1854 Poturzyca
<i>Lanius collurio</i> gąsiorek	106. <i>Enneootonus collurio</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ 02.05.1851 Poturzyca, juv. ♂ 07.06.1854 Poturzyca, ad. ♀ 09.05.1860 Poturzyca, 11 lęgów z Poturzycy i okolic
<i>Lanius senator</i> dzierzba rudogłowa	107. <i>Lanius rufus</i>	bardzo rzadki, w 1852 w lecie było kilka par; w ogólności w tym roku zjawily się te ptaki i wszędzie ich więcej widać było; czy się gnieździły nie wiem ad. ♂ 18.05.1852 Poturzyca, ad. ♀ 19.05.1852 Poturzyca, ♂ oraz ♀ 28.07.1852 Poturzyca, imm. ♂ 27.07.1882 Poturzyca
<i>Garrulus glandarius</i> sójka	108. <i>Garrulus glandarius</i>	cały rok bardzo pospolita ad. ♂ 20.12.1872 Prespa, lęgi 06.05.1851 Radwańce, 23.05.1854 Poturzyca
<i>Pica pica</i> sroka	109. <i>Pica caudata</i> sroka ogoniasta	w naszej okolicy ich jest niewiele, najwięcej jeszcze koło Boratyna; daleko jednak mniej jak w innych stronach naszego kraju 3 lęgi z Boratyna i Poturzycy
<i>Nucifraga caryocatactes</i> orzechówka	110. <i>Nucifraga caryocatactes</i>	Ptak ten w naszej okolicy do rzadkich zjawisk należy. W roku 1844 w sierpniu zjawil się jednak w takiej masie że im u siebie w ogrodzie po kilkanaście na dzień zabijał. Bawiły do jesieni i potem gdzieś znikły. Wędrowka tych ptaków nie ograniczała się tylko na naszą okolicę, ale w całych Niemczech i Belgii mnóstwo ich było. Skąd przyszły i dlaczego w takiej masie pozostaje dotąd zagadką. Od tego czasu pojawiają się czasem pojedynczo te ptaki w naszej okolicy w jesieni.
<i>Corvus monedula</i> kawka	111. <i>Lycos monedula</i>	Na wiosnę i w jesieni w ogromnych stadach z gawronami zapadają na zasiewach. W lecie ich niewiele. Może się gnieździć po klasztorach np. w Krystynopolu, w Sokalu, ale z pewnością nie wiem.
<i>Corvus frugilegus</i> gawron	112. <i>Corvus frugilegus</i> kruk gawron	o gnieźdzących się gawronach w naszej okolicy nie słyszałem
<i>Corvus corax</i> kruk	113. <i>Corvus corax</i> kruk zwyczajny	cały rok ad. ♂ 18.01.1852 Poździejew, lęgi 29.03.1853 Poturzyca, 02.04.1854 Poturzyca
<i>Corvus cornix</i> wrona siwa	114. <i>Corvus cornix</i> kruk wrona	cały rok trzy lęgi zebrane w maju 1856 Poturzyca
<i>Oriolus oriolus</i> wilga	115. <i>Oriolus galbula</i> wilga żółta	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♀ 31.07.1852 Poturzyca, ad. ♀ 16.08.1854 Poturzyca, trzy lęgi zebrane koło Poturzycy
<i>Sturnus vulgaris</i> szpak	116. <i>Sturnus vulgaris</i> szpak skorzec	wędrowny, lęgowy, pospolity; mniej jednak w naszej okolicy gnieźdzących się szpaków jak np. koło Zarzecza imm. ♂ 20.08.1855 Poturzyca, ad. ♂ 22.04.1882 Poturzyca, lęg 03.05.1855 Poturzyca
<i>Pastor roseus</i> pasterz różowy		ad. ♂ 31.05.1875 Poturzyca, imm. ♀ 26.05.1893 Poturzyca

<i>Plectrophenax nivalis</i> śnieguła	117. <i>Plectrophanea nivalis</i> poświerka śnieguła	prawie w każdej zimie pospolita; w łagodne zimy nie widać ich u nas ad. ♂ 17.01.1853 na drodze z Zawiszni do Boratyna, ad. ♂ 18.01.1855 na drodze z Zawiszni do Boratyna, ad. ♀ 24.01.1872 Poturzyca, 18.02.1881 Poturzyca (łącznie 5 ptaków), ad. ♂ 11.03.1889 Poturzyca, ad. ♂ 28.01.1896 Poturzyca
<i>Emberiza calandra</i> potrzeszcz	118. <i>Cynchramus miliaria</i>	pospolity cały rok ad. ♂ 04.10.1850 Poturzyca, ad. ♀ 22.06.1855 Poturzyca, ad. ♂ 27.08.1855 Poturzyca, lęgi 23.06.1853 oraz 02.07.1853 Poturzyca
<i>Schoeniclus schoeniclus</i> potrzos	119. <i>Schoenicula arudinacea</i>	wędrowni, lęgowi, pospolity ad. 27.05.1855 Poturzyca, ad. ♂ 24.04.1882 Poturzyca, ad. ♂ 24.06.1895 Bindiuga uroczysko w Poturzycy, lęg 11.06.1851 Horodelec
<i>Emberiza citrinella</i> trznadel	120. <i>Emberiza citrinella</i> poświerka trznadel	cały rok pospolity
<i>Coccothraustes coccothraustes</i> grubodziób	121. <i>Coccothraustes vulgaris</i> kostohryz kłęsk	wędrowni, lęgowi, pospolity
<i>Fringilla coelebs</i> zięba	122. <i>Fringilla coelebs</i> łuszcak zięba	pospolity przy łagodnych zimach; cały rok bawi u nas ad. ♂ i ♀ 13.07.1851 Poturzyca
<i>Fringilla montifringilla</i> jer	123. łuszcak jer	w jesieni i na wiosnę; czy się u nas gnieździ nie wiem
<i>Passer domesticus</i> wróbel	124. <i>Passer domesticus</i> wróbel domowy	pospolity ad. ♀ 1849 Poturzyca, ad. ♀ 11.1850 Sokal, ad. ♂ 20.01.1854 Poturzyca, ad. ♀ 05.07.1874 Poturzyca, łącznie 5 lęgów z Poturzycy
<i>Passer montanus</i> mazurek	125. <i>Passer montanus</i> wróbel mazurek	pospolity
<i>Chloris chloris</i> dzwoniec	126. <i>Chlorospiza flavigaster</i>	pospolity, zdaje się że zimuje u nas ad. ♂ 26.01.1854 Poturzyca, ad. ♂ 03.05.1865 oraz 03.05.1869 Poturzyca, 7 lęgów z Poturzycy
<i>Spinus spinus</i> czyż	127. <i>Chrysomitris spinus</i>	w jesieni i na wiosnę; czy się gnieźdzą u nas nie wiem; zimują ad. ♂ 13.02.1851 Poturzyca, ad. ♀ 02.04.1855 Poturzyca
<i>Carduelis carduelis</i> szczygieł	128. <i>Carduelis elegans</i>	cały rok pospolity lęg 28.05.1852 Poturzyca
<i>Pyrrhula pyrrhula</i> gil	129. <i>Pyrrhula vulgaris</i> gil zwyczajny	całą zimę pospolity. czy krzywonosy naszą okolicę odwiedzają nie wiem, sam ich dotąd nie widziałem
<i>Erythrura erythrura</i> dziwonia	130. <i>Carpodacus erythrurus</i>	w lecie 1851 samiec został zabity pod Bendiuchą [opodal Poździejczy] w łożach nad Bugiem; myślę że musiała być para gnieźdząca się tam ad. ♂ 17.06.1851 Poździejczyk
<i>Linaria cannabina</i> makolągwa	131. <i>Linota cannabina</i>	cały rok pospolita ad. ♂ 25.03.1855 Poturzyca, 4 lęgi z Poturzycy
<i>Acanthis flammea</i> czeczotka	132. <i>Acanthis rufescens</i>	całą zimę pospolita ad. ♂ 20.10.1850 Poturzyca
<i>Acanthis flammea hornemanni?</i>	133. <i>Acanthis canescens</i>	w zimie 1851 w stadzie czeczotek przypadkiem został zabity samiec; czy ich było więcej - nie wiem; w ogólności wątpię aby ten gatunek się utrzymał, myślę że jest to tylko północna odmiana zwykłej czeczotki
<i>Serinus serinus</i> kulczyk		lęgowy (Kuzmenko i in. 2021)
<i>Columba palumbus</i> grzywacz	134. <i>Columba palumbus</i>	wędrowni, lęgowi, pospolity

<i>Columba oenas</i> siniak	135. <i>Columba oenas</i>	wędrowny, lęgowy, pospolity ad. ♀ 24.03.1853 Poturzyca
<i>Streptopelia turtur</i> turkawka	136. <i>Turtur auritus</i>	wędrowny, lęgowy, pospolity ad. ♂ 12.07.1852 Poturzyca, 3 lęgi z Poturzycy
<i>Streptopelia decaocto</i> sierpówka		druga połowa XX wieku pospolita
<i>Tetrastes bonasia</i> jarząbek	137. <i>Bonasia sylvestris</i>	lęgowy; cały rok pospolity. Przed trzydziestu jeszcze lata w radwanieckich lasach gnieździły się GŁUSZCE, ale podczas wielkiego pożaru leśnego – wyginęły imm. 08.07.1851 Korczyn, ad. ♀ 14.03.1853 Poturzyca, ad. ♂ 01.01.1855 Poturzyca
<i>Lyrurus tetrix</i> cietrzew	138. <i>Lyrurus tetrix</i>	lęgowy; cały rok zwyczajny trzy młode z jednego gniazda 06.08.1855 Poturzyca, ad. ♂ 04.1858 Poździej, dwa lęgi 16.06.1852 Poździej
<i>Perdix perdix</i> kuropatwa	139. <i>Perdix cinerea</i> kuropatwa zwyczajna	pospolita cały rok ad. ♂ 19.02.1851 Poturzyca, ad. ♀ 01.02.1879 Skomorochy
<i>Phasianus colchicus</i> bażant		lęgowy (Kuzmenko i in. 2021)
<i>Coturnix coturnix</i> przepiórka	140. <i>Coturnix communis</i> przepiórka	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ oraz ♀ 03.07.1854 Poturzyca, pull. 03.07.1854 Poturzyca
<i>Crex crex</i> derkacz	141. <i>Ortygometra crex</i>	wędrowny, lęgowy, pospolity pull. 12.05.1851 Zawiszna (bardzo wcześnie!), ad. ♀ 03.07.1854 Poturzyca, juv. 14.07.1854 Poturzyca, 5 lęgów z Poturzycy
<i>Porzana porzana</i> kropiatka	142. <i>Porzana marueta</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ 21.08.1851 Poturzyca, ad. ♂ 01.05.1855 Poturzyca, 4 lęgi z Poturzycy
<i>Zapornia parva</i> zielonka	143. <i>Porzana minuta</i>	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♀ 20.06.1852 Poturzyca, ad. ♀ 25.07.1855 Poturzyca
<i>Rallus aquaticus</i> wodnik		notowany wzdłuż bagien w dolinie Bugu
<i>Gallinula chloropus</i> kokoszka	144. <i>Gallinula chloropus</i>	wędrowna, lęgowa, nierzadka juv. 21.08.1854 Poturzyca, pull. 14.06.1855 Poturzyca, trzy lęgi z Poturzycy
<i>Fulica atra</i> łyśka	145. <i>Fulica atra</i> łyśka zwyczajna	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ 29.02.1854 Poturzyca, pull. 16.06.1869 Poturzyca, trzy lęgi z Poturzycy oraz 19.04.1865 Radwańce, 22.05.1867 Radwańce
<i>Grus grus</i> żuraw	146. <i>Grus cinerea</i> żuraw zwyczajny	na wiosnę i w jesieni pospolity; czasem się gnieździ pod Radwań- cami, czy co roku nie wiem ad. ♀ 14.04.1853 Poturzyca, imm. 20.06.1853 Radwańce, imm. ♂ 21.09.1862 Radwańce, 22.04.1882 Radwańce
<i>Otis tarda</i> drop	147. <i>Otis tarda</i> drop zwyczajny	w jesieni czasem w przelocie, ale nie co roku. W roku 1852 kilka- naście ich było koło Zawiszn, Opulśka i Boratyna – pojedynczo; o gnieźdzeniu się u nas nie słyszałem. Czy drop strepet i do nas w jesieni nie zalatuje nie wiem, nasi myśliwi znają go pod nazwiskiem pardwy; ja go w naszej okolicy nie widziałem. ad. ♂ 04.12.1861 sokalskie pola
<i>Vanellus vanellus</i> czajka	148. <i>Vanellus cristatus</i> czajka pospolita	wędrowna, lęgowa, pospolita 5 lęgów z Poturzycy i Sokala
<i>Pluvialis squatarola</i> siewnica	149. <i>Squatarola helvetica</i>	podczas niskiej wody na Bugu w małych stadkach z czajkami bawi u nas kilka tygodni ad. ♀ 23.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 29.09.1851 jezioro Sokalskie
<i>Pluvialis apricaria</i> siewka złota	150. <i>Pluvialis apricarius</i>	na polach około Sawczyzna jest co roku na ciagu ad. ♀ 20.11.1851 Poturzyca

<i>Charadrius dubius</i> sieweczka rzeczna	151. <i>Charadrius curonicus (minor)</i>	wędrowna, nierzadki, myślę że się gnieździ
<i>Charadrius hiaticula</i> sieweczka obrożna	152. <i>Charadrius hiaticula</i>	podczas wylewu Bugu – nierzadka ad. ♀ 10.09.1851 Poturzyca, imm. ♀ 11.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 21.09.1852 Poturzyca
<i>Arenaria interpres</i> kamusznik	153. <i>Streptilas interpres</i> kamusznik zwrotek	we wrześniu 1844 zabiłem młodego podczas bardzo wielkiego wylewu
<i>Scolopax rusticola</i> słonka	154. <i>Scolopax rusticola</i> bekas słonka	wędrowna, lęgowa, pospolita pull. 23.05.1853 Połdziej, lęg 31.05.1855 oraz 05.1868 Poturzyca
<i>Gallinago media</i> dubelt	155. <i>Gallinago major</i>	na ciągu zwyczajny; czy się gdzie gnieździ koło nas nie wiem; może pod Bełżcem ad. ♂ 19.04.1855 Poturzyca
<i>Gallinago gallinago</i> kszyk	156. <i>Gallinago brehmi</i>	W roku 1852 w jesieni jeden egzemplarz zabity. Wątpię aby był to stały gatunek, musi być bardzo często ze zwyczajnym kszkiem zabijany, ale trza znawcy aby go rozróżnić
	157. <i>Gallinago scolopacinus</i>	wędrowny, pospolity; gnieździ się u nas jednak w małej liczbie ad. ♀ 08.1851 Poturzyca, juv. 27.06.1851 Poturzyca, pull. 05.05.1855 Horodelec, 6 lęgów spod Poturzycy
<i>Lymnocyptus minimus</i> bekasik	158. <i>Gallinago galinulla</i>	bardzo wcześnie i bardzo późno na ciągu pospolity, wątpię aby się gnieździł ad. ♂ 23.04.1853 Poturzyca, ad. ♂ 20.04.1854 Poturzyca
<i>Calidris minuta</i> biegus malutki	159. <i>Peldina minuta</i>	podczas wylewu Bugu w stawach razem z czajkami i dwoma następnymi gatunkami ad. ♀ 29.09.1851 Poturzyca, ad. ♂ 26.09.1879 Poturzyca
<i>Calidris alpina</i> biegus zmienny	160. <i>Peldina cinclus</i> (<i>Tringa alpina</i>)	co roku na ciągu w mokrych latach bardzo pospolity ad. ♀ oraz ♂ 11–12.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 24.05.1854 Sokal
<i>Calidris ferruginea</i> biegus krzywodzioby	161. <i>Peldina subarquata</i>	razem z poprzedzającymi ale rzadszy 3 ad. 21–26.08.1851 Poturzyca, ad. ♀ 25.08.1854 Poturzyca
<i>Calidris temminckii</i> biegus mały		ad. ♂ 23.08.1857 Poturzyca, ad. 08.1888 Poturzyca
<i>Calidris pugnax</i> batalion	162. <i>Mechetes pugnax</i> bojownik batalion	podczas letniego wylewu Bugu pospolity i tak na sokalskich jeziorach na jesiennym ciągu co roku, rzadziej na wiosennym ad. ♀ 14.06.1851 Poturzyca, ad. ♂ oraz ♀ 27.07.1851 Poturzyca, ad. ♂ 21.11.1851 Sokal, ad. ♀ 29.07.1855 Poturzyca
<i>Actitis hypoleucos</i> brodziec piskliwy	163. <i>Actitis hypoleucos</i>	wędrowny, pospolity, myślę że się gnieździ ad. 16.07.1851 Sokal
<i>Tringa glareola</i> łęczak	164. <i>Totanus glareola</i>	pospolity, obserwowany od wczesnej wiosny do późnej jesieni; gnieździ się w Radwańcach po lesie, ale gniazdo jest bardzo trudne do znalezienia ad. ♂ 02.08.1851 Poturzyca, ad. ♂ 18.07.1868 Poturzyca
<i>Tringa ochropus</i> brodziec samotny	165. <i>Totanus ochropus</i>	pospolity, obserwowany od wczesnej wiosny do późnej jesieni; gnieździ się w Radwańcach po lesie, ale gniazdo jest bardzo trudne do znalezienia ad. ♂ 22.03.1851 Poturzyca, pull. 25.05.1855 Radwańce, lęg 21.05.1853 Radwańce
<i>Tringa stagnatilis</i> brodziec pławny	166. <i>Totanus stagnatilis</i>	na ciągu bardzo pospolity ad. ♀ 09.06.1851 Sokal, ad. 26.05.1854 Sokal
<i>Tringa erythropus</i> brodziec śniady	167. <i>Totanus fuscus</i>	rzadszy od poprzedzającego ad. ♂ 20.08.1851 Poturzyca, ad. ♀ 22.08.1851 Poturzyca, ad. ♂ 17.06.1854 Sokal
<i>Tringa totanus</i> krwawodziób	168. <i>Totanus calidris</i>	dość rzadki, w roku 1848 gnieździła się para na Kopytowcu w Poturzycy ad. ♀ 10.05.1853 Poturzyca, ad. ♂ 13.08.1854 Sokal, lęg 18.05.1861 Poturzyca

<i>Tringa nebularia</i> kwokacz	169. <i>Glottis canescens</i>	bardzo rzadki, w maju 1852 na Jeziorze Sokalskim zabity; od 11 lat jak kolekcjonuję ptaki to drugi egzemplarz który w Galicji zabity widziałem ad. ♀ 13.08.1854 Poturzyca
<i>Limosa limosa</i> rycyk	170. <i>Limosa aegocephala</i> szlamnik	w jesieni 1852 było ich dość nad Bugiem; należą jednak do rzadszych w naszej okolicy ptaków i są lata gdzie ich zupełnie nie ma. ad. ♂ 0208.1852 Zawisznia, imm. ♂ 25.08.1852 Sokal, ad. ♀ 04.07.1855 Poturzyca, imm. ♂ 28.06.1855 Poturzyca, ad. ♀ 04.07.1855 Poturzyca W jesieni, a osobiście podczas wylewu Bugu przylatują do nas ptaki z rodzaju <i>Numenius</i> , który to zaś gatunek to nie wiem, gdyż są bardzo ostrożne i zabitego w naszej okolicy dotąd w moim zbiorze nie widziałem i widzieć się nie zdarzyło. Nasi myśliwi zwą je – kulon stepowy.
<i>Numenius arquata</i> kulik wielki		ad. ♂ 05.04.1853 Poturzyca
<i>Burhinus oedienemus</i> kulon		ad. ♂ 19.04.1851 Poturzyca
<i>Ardea cinerea</i> czapla siwa	171. <i>Ardea cinerea</i> czapla siwa	pospolita na wiosnę i w jesieni; czy się w naszej okolicy gnieźdzą nie wiem
<i>Ardea purpurea</i> czapla purpurowa	172. <i>Ardea purpurea</i> czapla purpurowa	są lata gdzie ich jest więcej jak poprzedzający gatunek. O ich gnieźdzeniu się także nic nie wiem imm. ♀ 11.09.1855 Poturzyca
<i>Ardea alba</i> czapla biała	173. <i>Egretta nivea</i>	prawie co jesieni. w roku 1851 nawet bardzo ich było dużo, u mnie ich 13 zabito ad. ♂ 15.08.1851 Poturzyca, ad. 25.08.1851 Poturzyca, ad. ♀ 17.09.1851 Poturzyca
<i>Egretta garzetta</i> czapla nadobna	174. <i>Egretta garzetta</i>	bardzo rzadka; w roku 1851 było tylko para, z której samicę w moim zbiorze posiadam ad. ♀ 21.08.1851 Rowiszczce koło Poturzyca
<i>Botaurus minutus</i> bączek	175. <i>Ardeola minuta</i>	wędrowny, lęgowy, pospolity ad. ♂ 04.05.1853 nad Bugiem, ♂ 21.07.1855 Zawisznia, lęg 1853 Poturzyca
<i>Botaurus stellaris</i> bąk	176. <i>Botaurus stellaris</i>	nie bardzo pospolity, jednak zapewne się gnieździ
<i>Nycticorax nycticorax</i> ślepowron	177. <i>Nycticorax griseus</i>	są lata gdzie ich przy końcu lata mnóstwo się pojawia; w innych zaś bardzo ich mało; myślę że się gnieźdzą u nas imm. ♂ oraz ♀ 04.09.1855 Poturzyca, ad. ♂ 02.05.1890 Poturzyca
<i>Ciconia nigra</i> bocian czarny	178. <i>Ciconia nigra</i> bocian śniady	w lecie 1846 w Radwańcach młody był zabity, czy by się tam był wywiódł? Bardzo rzadki na ciąg, jeden się między bocianami białymi zjawił
<i>Ciconia ciconia</i> bocian biały	179. <i>Ciconia alba</i> bocian biały	wędrowny, lęgowy, pospolity
<i>Cygnus olor</i> łabędź niemy	180. <i>Cygnus musicus</i> łabędź dziki	prawie co roku na wiosnę; w roku 1849 i 1850 zabito u mnie samca i samicę w marcu ad. ♀ zima 1858 Poturzyca
<i>Cygnus cygnus</i> łabędź krzykliwy		ad. ♀ 20.11.1850 młynówka Horodelec, ad. ♀ 29.10.1855 Wólka Poturzyca
<i>Anser anser</i> gęgawa		lęgowa (Kuzmenko i in. 2021)
<i>Anser albifrons</i> gęś białoczelna	181. <i>Anser bruchii</i> gęś białoczelna	w jesieni kilka razy nad Bugiem zabita, w roku 1851 – dwie ad. ♀ 03.10.1852 Zawisznia

<i>Anser fabalis</i> gęś zbożowa	182. <i>Anser segetum</i> gęś posiewnica	na ciągu pospolita; Myslę, że gęś gęgawa A. anser gęś dzika nas odwiedza, w jesiennej barwie i młode oba gatunki są dość trudne do rozróżnienia ad. ♂ 30.11.1851 Skomorochy, ad. ♀ 20.03.1852 Rawiszczce
<i>Anser erythropus</i> gęś mała		ad. ♂ 03.10.1852 Zawisznia, imm. ♂ 01.10.1852 Zawisznia
<i>Branta bernicla</i> bernikla obrożna		ad. 08.03.1883 Dobraczyn
<i>Mareca penelope</i> świstun	183. <i>Mareca penelope</i> kaczka świstun	występuje na wiosnę i w jesieni; podczas wylewu Bugu przebywa dużymi stadami imm. ♂ 23.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 23.09.1851 Poturzyca
<i>Anas acuta</i> rożeniec	184. <i>Dafia acuta</i> kaczka rożeniec	nie bardzo częsta; w roku 1851 gnieździła się jedna para na jeziorach pod Opulskiem, młode w puchu mam stamtąd ad. ♂ oraz imm. 18.07.1851 jezioro Sokalskie, ad. ♂ 08.11.1852 jezioro Sokalskie, ad. ♀ 24.10.1853 Poturzyca
<i>Anas platyrhynchos</i> krzyżówka	185. <i>Anas boschas</i> kaczka krzyżówka	pospolita, często zimuje pull. 03.07.1854 Boratyn, ad. ♂ 15.06.1854 jezioro Sokalskie, ad. ♂ 16.06.1855 Zawisznia, 5 lęgów pochodzących z Zawiszni i Poturzyca
<i>Anas crecca</i> cyraneczka	186. <i>Querquedula crecca</i> kaczka cyraneczka	na wiosnę pospolita imm. ♂ 03.10.1851 jezioro Sokalskie, imm. ♀ 16.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 21.05.1852 Komarowa Wola, ad. ♀ 30.08.1897 Poturzyca
<i>Spatula querquedula</i> cyranka	187. <i>Pterocyanea circia</i> kaczka cyranka	wędrowna, lęgowa, pospolita imm. ♂ 17.04.1852 Poturzyca, ad. ♂ 01.05.1852 Poździejew, lęg 05.1868 Poturzyca
<i>Spatula clypeata</i> płaskonos	188. <i>Rhynchaspis clypeata</i> kaczka płaskonos	rzadsza od poprzedzających; w roku 1851 na jeziorach Sokalskich gnieździła się pull. 03.08.1851 jezioro Sokalskie, ad. ♀ 24.10.1851 Poturzyca, pull. 04.06.1855 Skomorochy
<i>Aythya fuligula</i> czernica	189. <i>Fuligula cristata</i>	pojedynczo zalatuje na wiosnę i w porze jesieni ad. ♂ 07.04.1852 Poturzyca
<i>Aythya ferina</i> głowienka	190. <i>Aythya ferina</i> kaczka ponur	na ciągu co roku w małych stadkach ad. ♂ 16.08.1851 jezioro Sokalskie, ad. ♂ 20.08.1851 Poturzyca, ad. ♂ oraz ♀ 14.04.1853 Poturzyca
<i>Aythya nyroca</i> podgorzałka	191. <i>Nyroca leucophthalmos</i> kaczka podgorzałka	wędrowna, lęgowa, pospolita ad. ♂ 13.11.1852 Poturzyca, imm. 31.07.1851 Poturzyca, lęg 30.06.1852 Poturzyca
<i>Mareca strepera</i> krakwa		ad. ♀ 31.07.1851 Poturzyca, imm. ♂ 28.08.1851 Poturzyca, ad. ♂ jezioro Sokalskie, lęg 16.06.1861 Poturzyca
<i>Bucephala clangula</i> gagół	192. <i>Clangula glacialis</i>	od pierwszych mrozów do ostatnich pospolita na Bugu ad. ♂ 17.03.1851 Poturzyca, ad. ♀ 08.01.1852 Poturzyca, imm. ♂ 12.01.1852 Poturzyca, imm. ♂ 04.11.1887 Sokal
<i>Clangula hyemalis</i> lodówka		1983 – 6 ptaków (Gorban i in. 2002)
<i>Melanitta fusca</i> uhła	193. <i>Oidemia fusca</i> kaczka czernica	w jesieni 1852 zjawilo się stadko 10 tych kaczek, dwie z niego stoi w moim zbiorze dwa ad. ♀ 22.10.1852 Horodelec
<i>Mergus merganser</i> nurogęś	194. <i>Mergus castor</i> tracz nurogęś	całą zimę na Bugu nierzadki Czy M. serrator także do nas zalatuje – nie wiem
<i>Mergus serrator</i> szlachar		ad. ♀ 11.1908 Poturzyca
<i>Mergellus albellus</i> bielaczek	195. <i>Mergus albellus</i>	bardzo wcześnie na wiosnę w roku przylatuje, ale bardzo krótko bawi ad. ♂ 29.03.1853 Poturzyca

<i>Microcarbo pygmaeus</i> kormoran mały	196. <i>Phalacrocorax pygmeus</i>	we wrześniu 1851 podczas wielkiego wylewu Bugu zjawił się jeden ptak i ten się w moim zbiorze znajduje; zapewne przez burzę zagnany został. W roku 1847 dostałem na rynku także jeden egzemplarz tego gatunku. Zawsze u nas do rzadkości należy. ad. ♀ 28.08.1851 Poturzyca
<i>Phalacrocorax carbo</i> kormoran		częsty na Bugu
<i>Pelecanus onocrotalus</i> pelikan różowy		ad. ♀ 25.09.1882 Sokal; w spisie z roku 1895 podaje Dzedu-szycki rok 1880
<i>Sterna hirundo</i> rybitwa rzeczna	197. <i>Sterna hirundo</i> rybitwa jaskółka morska	na jesiennym ciągu rzadka ad. ♂ 08.08.1851 Poturzyca, 13.08.1851 Poturzyca
<i>Chlidonias hybrida</i> rybitwa białowasa	198. <i>Hydrochelidon hybrida</i> (<i>H. leucopareia</i>)	w roku 1851 w lecie dużo ich zjawiło się na Bugu; pierwszej ich nie widziałem i potem także nie ad. ♀ 21 i 25.07.1851 Poturzyca, ad. ♂ 17.06.1854 Sokal
<i>Chlidonias leucoptera</i> rybitwa białoskrzydła	199. <i>Hydrochelidon leucoptera</i>	rzadka między następnym gatunkiem; są lata gdzie bywa więcej niż w innych, np. 1852 zupełnie ich nie ma; myślę że czasem gnieźdzą się u nas ad. ♀ 16.05.1851 Poturzyca, ad. ♂ oraz ♀ 25.07.1851 Poturzyca, imm. ♂ 26.07.1851 Poturzyca, lęg 4.06.1853 Horodelec
<i>Chlidonias niger</i> rybitwa czarna	200. <i>Hydrochelidon fissipes</i> (<i>Sterna nigra</i>)	wędrowna, lęgowa, bardzo pospolita ad. ♀ 09.07.1851 Poturzyca, pull. 13.06.1855 Poturzyca, ad. ♂ 30.04.1898 Poturzyca, 21 lęgów z Poturzyca i Horodelca
<i>Hydroprogne caspia</i> rybitwa wielkodzioba		ad. ♀ 21.04.1853 Skomorochy
<i>Chroicocephalus ridibundus</i> śmieszka	201. <i>Xema ridibundus</i>	podczas świętojańskiej wody nierzadka, ale widzi się tylko młode ad. ♀ 12.06.1863 Poturzyca, ad. ♂ 21.05.1899 Poturzyca
<i>Larus fuscus</i> mewa żółtonoga	202. <i>Larus fuscus</i>	na wiosnę czasem zalatuje ad. ♀ 25.05.1851 Poturzyca, ad. ♂ 26.05.1851 Poturzyca
<i>Larus canus</i> mewa siwa		imm. ♀ 24.10.1853 Poturzyca
<i>Larus argentatus</i> mewa srebrzysta		12 ptaków – 2000 (Gorban i in. 2002)
<i>Rissa tridactyla</i> mewa trójpalczasta		ad. ♀ 04.04.1894 Sokal
<i>Gavia immer</i> nur lodowiec	203. <i>Colymbus glacialis</i> nur polarny	w marcu 1848 na Bugu zabity; bardzo u nas rzadki
<i>Gavia arctica</i> nur czarnoszyi	204. <i>Colymbus arcticus</i> nur czarnogardły	na wiosnę prawie co roku na bardzo krótko nas odwiedza
<i>Podiceps cristatus</i> perkoz dwuczuby	205. <i>Podiceps cristatus</i> perkoz czubaty	wędrowny, lęgowy, pospolity (bardzo dużo się go obserwuje) juv. 14.08.1851 Poturzyca, ad. 18.04.1852 Poturzyca, pull. 25.06.1857 Poturzyca
<i>Podiceps grisegena</i> perkoz rdzawoszyi	206. <i>Podiceps subcristatus</i> perkoz rdzawoszyi	nie bardzo pospolity; myślę jednak że się gnieździ ad. ♀ 14.06.1851 jezioro Sokalskie, imm. 16.08.1851 Sokal, ad. ♀ 29.04.1853 Horodelec, ad. ♂ 09.06.1855 Horodelec
<i>Podiceps nigricollis</i> zausznik	207. <i>Podiceps auritus</i> perkoz uszaty	także jest, ale w małej liczbie; może się i gnieździ ad. ♀ 10.05.1852 Poturzyca, ad. ♂ oraz ♀ 17.06.1878 Poturzyca
<i>Tachybaptus ruficollis</i> perkozek	208. <i>Podiceps minor</i> perkoz mały	zwyczajny, gnieździ się po leśnych jeziorkach imm. ♀ 11.09.1851 Poturzyca, ad. ♂ 13.09.1851 Poturzyca, ad. ♀ 14.06.1852 Poturzyca, juv. 14.06.1852 Poturzyca, imm. ♀ 27.07.1886 Poturzyca, ad. ♂ 24.10.1900 Sokal, lęg 01.07.1854 Poturzyca

Okazy ptaków pozyskane przez W. Dzieduszyckiego w okolicach Poturzycy i Sokala (obecnie zachodnia Ukraina), przechowywane w Państwowym Muzeum Przyrodniczym Narodowej Akademii Nauk Ukrainy we Lwowie. Fotografie uzyskano dzięki uprzejmości prof. A. Bokoteya

Lanius senator – 16.07.1851 r.

Falco vespertinus – 15.09.1851 r.

Milvus milvus – 25.04.1874 r.

Passer domesticus – 5.07.1874 r.

Strix aluco – 19.10.1901 r.

Haliaeetus albicilla – 18.11.1872 r.

Hieraaetus pennatus – 8.05.1852 r.

WŁODZIMIERZ DZIEDUSZYCKI

WŁODZIMIERZ DZIEDUSZYCKI – urodził się 22 VI 1825 r. w Jaryszowie na Podolu. Syn Józefa Dzieduszyckiego, twórcy Biblioteki Poturzyckiej, i Pauliny z Działyńskich, siostry Tytusa, twórcy zbiorów muzealnych, arboretum i biblioteki w Kórniku. Zamiłowania przyrodnicze rozwinął już w dzieciństwie, wspierany w tym przez rodziców, a także swych wychowawców, np. Wincentego Pola. Jako chłopiec zbierał z pasją, na wycieczkach w poturzeckich i podlwowskich lasach, wszelkie osobliwości przyrodnicze, ale najbardziej interesowały go ptaki. Otrzymana od rodziców w prezencie fuzyjka zwana „ptaszniczką” obudziła w nim żłtkę myśliwską.

Odbył wiele podróży zagranicznych, w czasie których zapoznał się z muzeami i zbiorami przyrodniczymi zachodniej Europy. Od 1845 r. poświęcił się zdecydowanie ornitologii i gromadzeniu kolekcji ptaków krajowych. Przez następnych kilka lat mieszkał w Zarzeczcu koło Jarosławia, gdzie zbierał pierwsze eksponaty do przyszłego muzeum. Po śmierci ojca odziedziczył majątek, co usytuowało go w gronie najzamożniejszych arystokratów ówczesnej Galicji. Najwspanialszym darem było przekazanie 10 IX 1880 r., z okazji przyjazdu cesarza Franciszka Józefa I do Lwowa, swojego muzeum na rzecz narodu polskiego. Oficjalne otwarcie Muzeum im. Dzieduszyckich dla publiczności odbyło się w 1881 r. W roku 1893, na podstawie uchwały parlamentu wiedeńskiego, nastąpiło połączenie Muzeum z Ordynacją, na które składały się klucze poturzycki i zarzecki, a która miała obowiązek łożenia na Muzeum. Zbiór ornitologiczny liczył prawie 2300 okazów i obejmował 295 gatunków reprezentujących prawie kompletną ornitofaunę Galicji. Osobnym zbiorem była kolekcja oologiczna obejmująca jaja wszystkich ptaków stwierdzonych w dawnej Galicji. Dzisiaj zbiory znajdują się w Państwowym Muzeum Przyrodniczym Ukraińskiej Akademii Nauk we Lwowie. To jedna z najpoważniejszych instytucji przyrodniczo-muzealnych na Ukrainie; zbiory zachowane są w dobrym stanie. Muzeum było i obecnie jest nadal centrum spotkań i wymiany doświadczeń osób zainteresowanych problemami przyrodniczymi.

Mimo że posiadał gruntowną wiedzę z dziedziny ornitologii W. Dzieduszycki nie pozostawił po sobie wielu prac naukowych, a swą działalność poświęcił w pełni – Muzeum. Z racji zainteresowań najpierw i najpełniej opracowany został zbiór ptaków (1880), który był później uzupełniany (1895, 1907). Wiele okazów zostało zebranych, preparowanych i oznaczonych osobiście przez Dzieduszyckiego, jednak istotny wkład w te działania mieli również inni preparatorzy, tacy jak Ernest Schauer i Władysław Zontak. Własnym sumptem wydał 20 dzieł monograficznych z zakresu nauk ścisłych i przyrodniczych. Zapoczątkował też, prywatnym kosztem, wydawanie czasopisma „Rozprawy i Wiadomości z Muzeum im. Dzieduszyckich”.

Nie tylko na polu przyrodznawstwa był on postacią wybitną. Jako majątny właściciel ziemski został posłem do Sejmu Galicyjskiego. Ze swoich dóbr uczynił nowoczesne ośrodki hodowlane, mecenasował intelektualistom, fundował stypendia, wspierał kulturę polską i rusińską. Swym życiem wystawił sobie najtrwalszy z pomników, bo zbudowany z ludzkich serc tak polskich, jak i ukraińskich.

Zmarł po długiej chorobie 18 IX 1899 r. w Poturzycy koło Sokala. Zgodnie z swą wolą spoczął w kościele w Zarzeczcu opodal Jarosławia, obok swojej ukochanej matki.